

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองนกยูง

นางสาวประไพพัทธ์ ใจคิด

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974 – 533 – 133 - 3

ประไพพักตร์ ใจคิด : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองนกงูย

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย อินทรประวัติ, 172 หน้า
ISBN 974 – 533 – 133 - 3

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองนกงูย หมู่ 7 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของประชากร เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไปทั้งภายในและภายนอก (SWOT Analysis) ที่เกี่ยวข้อง กับกองทุนหมู่บ้านหนองนกงูย และศึกษาถึงสาเหตุที่ไม่ได้รับการจัดสรรเงินกองทุนตามกำหนดเวลา เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะสำหรับการบริหารจัดการกองทุนที่จะมีขึ้นต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 – มิถุนายน 2545 โดยใช้การสังเกต การ สัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการประชุม แล้วจึงทำการประเมินโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกองทุน ผลการประเมินพบว่า หมู่บ้านหนองนกงูยมีจุดอ่อนในเรื่อง ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ ไม่มีความจำเป็นที่จะกู้เงินกองทุน ทำให้การมีส่วนร่วมในกองทุนน้อย ลง สาเหตุที่ไม่ได้รับเงินกองทุน เกิดจากการแยกหมู่บ้าน ทำให้เกิดความผิดพลาดในการลงทะเบียน หมู่บ้าน มีจุดแข็งคือ คณะกรรมการกองทุนมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน และหมู่บ้านมีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจในระดับดี อุปสรรคของหมู่บ้านคือ สภาพเศรษฐกิจของประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อการค้าในชีวิต และ โอกาสที่สำคัญที่จะส่งเสริมเศรษฐกิจของหมู่บ้านคือ การพัฒนาสวนน้ำเฉลิมพระเกียรติ “บึงศาลาลัย” ให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจชุมชน ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในโอกาสต่อไปคือ การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจากการที่มีเงินกองทุนหมู่บ้านว่าจะเกิดผลด้านลบและด้านบวกอย่างไร

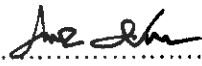
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย อินทรประวัติ)

กรรมการสอบ

....

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

....

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์...)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่..... ๖.....เดือน..... กันยายน..... พ.ศ..... 2545.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร.ชาอุษัย อินทรประวัติ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์ อาจารย์ที่ให้คำปรึกษาแนะนำด้านวิชาการ
- อาจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข, อาจารย์ ดร. พัฒนา กิติอาษา และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณนพสร แสนชัยยา อาจารย์นิเทศก์ ที่ให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหมู่บ้าน
- นายอำเภอเมืองนครราชสีมา, พัฒนาการประสานงานตำบลหนองไผ่ล้อม ที่ให้ความอนุเคราะห์ประสานงานกองทุนหมู่บ้าน
- ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองนกยูง, คณะกรรมการกองทุน, ผู้นำชุมชน ให้ความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่
- และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านหนองนกยูง ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลต่าง ๆ ทำให้นี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ประไพพัคตร์ ใจคิด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีการดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ ของโครงการกองทุนหมู่บ้าน.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน.....	7
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	10
6. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ในการประเมินโครงการ.....	11

7. หลักการประเมินโครงการ โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายในและภายนอก.....	12
8. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	12
9. เอกสารอื่น ๆ	14
10. บทวิเคราะห์สาเหตุที่กองทุนหมู่บ้านหนองนกงู ไม่ได้รับเงินกองทุน.....	15
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	16
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	16
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	17
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	17
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	19
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	19
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	21
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ.....	22
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	22
2. ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยภาพรวม.....	41
3. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	44
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	44
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	47
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	47
2. วิธีดำเนินการ.....	47
3. ผลการดำเนินการ.....	47

4. อภิปรายผล.....	48
5. ข้อเสนอแนะ.....	50

บรรณานุกรม.....

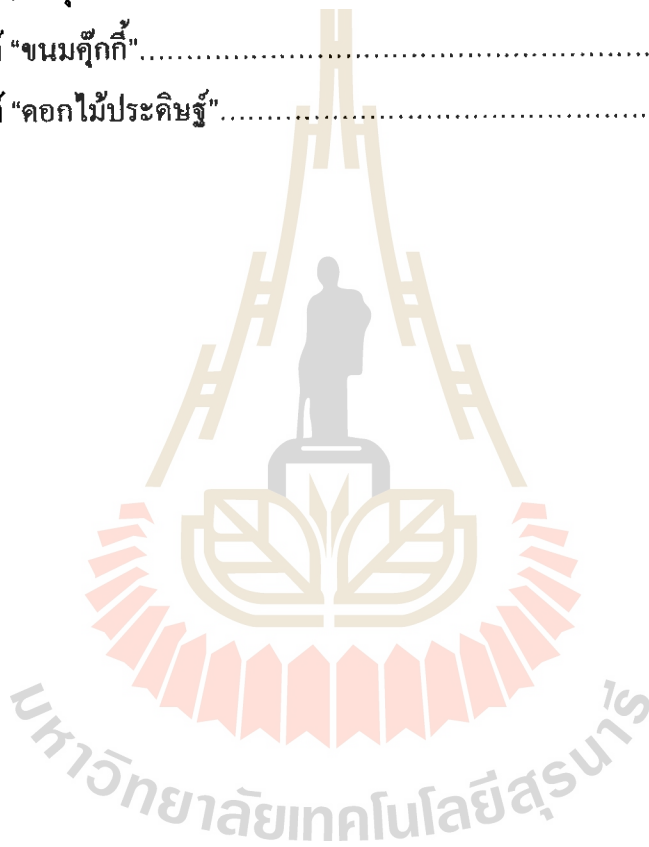
ภาคผนวก.....

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

- 1 ที่ทำการกองทุนหมู่บ้านหนองนกง.....
- 2 สภาพหมู่บ้านหนองนกง.....
- 3 สวนน้ำเฉลิมพระเกียรติ “นุ่งดาหล้า”.....
- 4 ผลิตภัณฑ์ไก่หมุน.....
- 5 ผลิตภัณฑ์ “ขนมตุ๊กกี้”.....
- 6 ผลิตภัณฑ์ “ดอกไม้ประดิษฐ์”.....

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางแสดงดุลการชำระเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545.....	29
2 ตารางแสดงจำนวนประชากรของหมู่บ้านหนองนกยูง.....	35
3 ตาราง แสดงการประกอบอาชีพของประชากร.....	36
4 ตาราง 4 แสดงการรวมกลุ่มทางอาชีพของหมู่บ้านหนองนกยูง.....	37
5 ตาราง 5 แสดงรายละเอียดของเงินออมกลุ่มต่าง ๆ ของหมู่บ้านหนองนกยูง ในรอบเดือน ตุลาคม 2544 – ธันวาคม 2544.....	37
6 ตารางแสดงรายได้ทั้งหมดของครอบครัวต่อปีโดยประมาณ ในพ.ศ. 2544.....	38
7 ตารางแสดงผลการปล่อยเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองนกยูง.....	46

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

รัฐบาลภายใต้การนำของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ผลักดันนโยบายเร่งด่วนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าของประเทศ ได้แก่ นโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น โดยการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละล้าน มอบหมายให้หมู่บ้านมีการบริหารจัดการเงินกองทุนเอง นอกจากนี้ยังมีการตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินการอีกด้วย

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม รวมทั้งแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในแต่ละพื้นที่ โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน วัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน นำไปสู่กองทุนสวัสดิภาพแก่ประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง รวมทั้งช่วยเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของแต่ละหมู่บ้านและชุมชนในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน กระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ (สมพิศ โล่ห์สุวรรณ. 2545 : 7) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้กล่าวถึง เป้าหมายการลดความยากจน ลดสัดส่วนความยากจนของประเทศให้อยู่ในระดับไม่เกินร้อยละ 12 ของประชากร ในปี 2549 ยุทธศาสตร์จะเน้นที่ตัวคนจนให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยสอนให้ทำมาหากินมีรายได้ (เข้าทำนอง “ให้ปลาเขา 1 ตัว เขาได้กิน 1 มื้อ สอนให้เขาจับปลา เขาได้กินปลาตลอดชีวิต”) สร้างโอกาสให้คนยากจนเข้าถึงบริการของรัฐอย่างทั่วถึงทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และข้อมูลข่าวสาร สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ในการดำรงชีพได้เหมาะสมไม่ขัดต่อกฎระเบียบ สร้างความเข้มแข็งให้

เศรษฐกิจระดับชุมชนบท สนับสนุนการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่และให้มีการเชื่อมโยงระหว่างชนบทและเมือง การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ประชาชนในพื้นที่สร้างความร่วมมือและลดความขัดแย้งในสังคม ต้องสร้างเครือข่ายแบบใยแมงมุม เริ่มจากหน่วยเล็ก ๆ แต่ละหน่วยทำความเข้าใจในแผนฯ สร้างองค์ความรู้ สร้างภาวะผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลง แล้วขยายเป็นเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคี การพัฒนาอย่างกว้างขวาง จัดทำแผนปฏิบัติการในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่น ระบบราชการ กระทรวง ทบวง กรม การจัดสรรงบประมาณที่เน้นผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ ตลอดจนพัฒนาระบบและกลไก ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในทุกระดับ

กองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2544 ซึ่งในขณะนี้สถานะทางกองทุนยังไม่มีการจัดสรรเงินเข้าบัญชีกองทุน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องประเมินถึงสาเหตุที่หมู่บ้านยังไม่ได้รับเงินกองทุน จุดอ่อน จุดแข็ง ตลอดจนโอกาส และอุปสรรคจากการที่ไม่มีเงินกองทุนโอนเข้า

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ในการศึกษาถึงการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ยังไม่มีเงินกองทุนโอนเข้า มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมของหมู่บ้านหนองนกกุง
2. เพื่อศึกษาถึงจุดอ่อน จุดแข็งของหมู่บ้าน และสาเหตุที่ไม่ได้รับเงินกองทุน
3. เพื่อศึกษาถึง โอกาสและอุปสรรคจากการที่ไม่มีเงินกองทุนหมู่บ้าน
4. เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะ การพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนที่จะมีขึ้นในอนาคต

กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของหน่วยงาน (SWOT Analysis) โดยที่

S	ย่อมาจาก	Strengths	คือ	จุดแข็ง
W	ย่อมาจาก	Weaknesses	คือ	จุดอ่อน

O	ย่อมาจาก	Opportunities	คือ	โอกาส
T	ย่อมาจาก	Threats	คือ	อุปสรรค

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน จะให้ภาพรวมขององค์ประกอบในการจำแนกและประเมินปัจจัยภายใน (internal factors) ของหมู่บ้านที่มีศักยภาพ ซึ่งปัจจัยภายในถือว่าอยู่ภายใต้การควบคุมของชุมชน เช่น จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) และปัจจัยภายนอก (external factors) ของชุมชน ซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของชุมชน เช่น โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน จะใช้ในการพิจารณาว่าปัจจัยภายใน หรือปัจจัยภายนอกนั้นเป็นที่น่าพอใจ หรือไม่เป็นที่น่าพอใจ อันมีผลกระทบต่อความเป็นไปได้ของการคิดโครงการที่มีศักยภาพ และนำไปสู่การพัฒนาชุมชน ดังนั้น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน จึงทำให้ชุมชนสามารถประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาชุมชนและหมู่บ้าน

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านหนองนกยูง ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษานโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการ

ขั้นที่ 2 ทำการเก็บข้อมูลซึ่งแบ่งเป็น ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจาก บร. 1 – 12 รวมถึงการสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และข้อมูลทุติยภูมิ คือข้อมูลที่ได้จากเอกสารและบทความที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษา

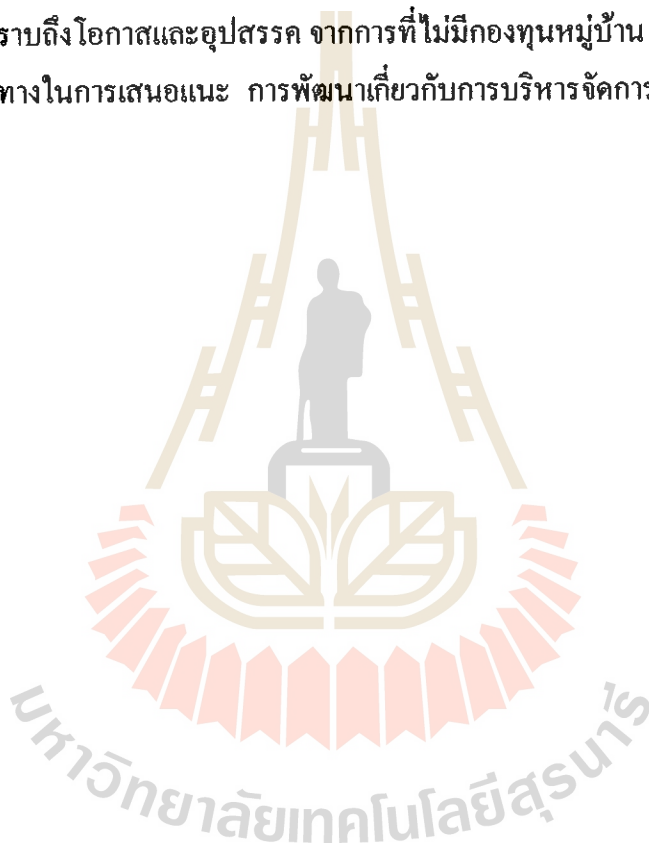
ขั้นที่ 3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีเชิงพรรณนา โดยเครื่องมือในการวิเคราะห์คือ SWOT Analysis

ขั้นที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล และนำไปสู่การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกงู ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จะได้ประโยชน์จากการศึกษาดังนี้

1. ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงสภาพทั่วไปในด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้านหนองนกงู
2. ทำให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของหมู่บ้าน และสาเหตุที่เงินกองทุนไม่เข้าถึงหมู่บ้าน
3. ทำให้ทราบถึงโอกาสและอุปสรรค จากการที่ไม่มีกองทุนหมู่บ้าน
4. ได้แนวทางในการเสนอแนะ การพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนที่จะมีขึ้นในอนาคต

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล เป็นนโยบายเพื่อต่อสู้กับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศ โดยมีหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมิน 9 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้าน
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
6. การการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในและภายนอกในการประเมิน โครงการ
7. หลักการประเมิน โครงการ โดยการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในและภายนอก
8. การวิเคราะห์สภาพภายนอกและภายในของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารอื่น ๆ

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้าน

1. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นการเสริมสร้างกระบวนการในการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพด้านเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว โดยได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีหลักการในการจัดสรรเงินกองทุนแก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยพิจารณา ดังนี้

- 2.1 ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
  - 2.2 ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน
  - 2.3 ความพร้อมของการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กับกองทุนอื่น ๆ
  - 2.4 ความพร้อมของระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก
- ## 3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้
- 3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน
  - 3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนให้มีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
  - 3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศ ทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
  - 3.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงเห็นควรมี ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1.1 ให้มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งไม่เกิน 10 คน
- 1.2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี
- 1.3 การพ้นตำแหน่งตามวาระ
- 1.4 การประชุมของคณะกรรมการ
- 1.5 อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

2. สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสาระสำคัญ ดังนี้

- 2.1 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.2 อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน

(สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมสามารถพิจารณาได้จากเอกสารฉบับสมบูรณ์ในภาคผนวก)

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงาน ตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของ รัฐบาล อาศัยอำนาจตามความใน ข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักงานนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. จะต้องมีการนัดหมายในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. วันที่มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบ ของคณะกรรมการ ดังนี้

- 4.1 เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในบ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี
- 4.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
- 4.3 ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
- 4.4 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 4.5 ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ได้รับโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 4.6 ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก
- 4.7 ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระ เพราะทุจริตต่อหน้าที่
- 4.8 ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต บุคคลล้มละลาย ดิการพนันหรือสิ่งเสพติดต่าง ๆ
5. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านของตนเอง แล้วมีความเห็นว่า จำนวนคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ มีตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป
6. รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
(สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมสามารถพิจารณาได้จากเอกสารฉบับสมบูรณ์ในภาคผนวก)

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป สำหรับหมู่บ้านหนองนกยูง จะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

1.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน

- 1.2 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.3 อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.4 ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.5 รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน ต่อครัวเรือน/ปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

- 2.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม เพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
- 2.2 วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (โดยย่อ)
- 2.3 วันที่มีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (โดยย่อ)
- 2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2.5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง
- 2.6 รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาทจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 5.1 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
- 5.2 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
- 5.3 กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองจะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง
- 5.4 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
- 5.5 วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
- 5.6 วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
- 5.7 วิธีการแก้ปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้คืนตามสัญญา

5.8 แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่
ประชาชนในหมู่บ้าน

5.9 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

5.10 การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน/ชุมชน

(สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมสามารถพิจารณาได้จากเอกสารฉบับสมบูรณ์ในภาคผนวก)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา อาศัยอำนาจตามความใน ข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงออกระเบียบ ซึ่งสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

- 1 ข้อความทั่วไป
- 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด
- 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน
- 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ
- 9 บทเฉพาะกาล

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง ต.หนองไผ่ล้อม อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ที่ตั้ง
2. แหล่งที่มาของเงินทุน
3. สมาชิก
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

5. ระเบียบการประชุม
6. การกู้ยืมเงิน
7. การจัดสรรกำไรสุทธิ
8. การทำบัญชีและการตรวจสอบ
9. บทเฉพาะกาล

(สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมสามารถพิจารณาได้จากเอกสารฉบับสมบูรณ์ในภาคผนวก)

การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในและภายนอกในการประเมินโครงการ

จากการศึกษาชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ ของสำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ดังนี้

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม จะต้องทำการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของโครงการ เป็นการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายใน เพื่อให้ทราบว่าโครงการนั้นจะมีโอกาส หรืออุปสรรค โดยทำการประเมินเกี่ยวกับการจัดการหรือการบริหาร บุคลากร เงินทุน เครื่องจักร วัตถุดิบ เทคโนโลยี

2. การวิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคของโครงการ เป็นการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายนอก รู้จักใช้โอกาสจากสถานะแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ และต้องพิจารณาอุปสรรคที่เกิดจากสถานะแวดล้อมภายนอก ทำการแก้ปัญหา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากสถานะแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสร้างโอกาสและอุปสรรคต่อโครงการอย่างไรบ้าง สามารถทำได้โดยพิจารณาโอกาสจากสถานะแวดล้อม ที่ทำให้เห็นถึงโอกาสที่ดี ที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการและอุปสรรคต่อสถานะแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินโครงการ ที่ไม่ทำให้กิจการได้รับประโยชน์

ในการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมด้วย SWOT มักเน้นที่การวิเคราะห์ 1) การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อม ทำให้เกิดโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินโครงการอย่างไร 2) แนวทางการเปลี่ยนแปลงที่จะเป็นไปได้ในอนาคต เพื่อจะให้ทราบว่าสถานะแวดล้อมอนาคตอย่างไร ซึ่งต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองเห็นเหตุการณ์ในปัจจุบันชัดเจน และวาดภาพอนาคตที่จะเกิดขึ้นอย่างแม่นยำ โดยอาศัยการสังเกตสถิติของเหตุการณ์ในอดีต

หลักการประเมินโครงการโดยการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในและภายนอก

จากการศึกษาวิชาการวิจัยชุมชน สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในและภายนอกในการประเมินโครงการ ไว้ดังนี้

SWOT เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์หน่วยงาน โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อหน่วยงาน ว่ามีผลดี ผลเสีย ต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานอย่างไร การวิเคราะห์ถึงสถานะการเปลี่ยนแปลงภายในของหน่วยงาน เช่น ระบบการบริหารงาน บทบาทหน้าที่ กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สร้างโอกาสหรือเป็นอุปสรรคต่อโครงการ

SWOT ประกอบด้วย 1) S คือ Strength หมายถึง มีจุดเด่นอะไรที่จะทำให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้น 2) W คือ Weakness หมายถึง จุดอ่อนของหน่วยงาน บางองค์ประกอบที่กระทบต่อหน่วยงาน 3) O คือ Opportunity หมายถึง โอกาสที่หน่วยงานจะได้รับการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง 4) T คือ Treat หมายถึง แรงกดดันที่บั่นทอนความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงาน ที่ต้องปรับปรุงแก้ไขของหน่วยงาน

การวิเคราะห์ SWOT มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก โดยสภาพแวดล้อมภายในมีตัวแปร เช่น ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ นโยบาย การสนับสนุนจากภายนอก ศักยภาพของหน่วยงาน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก มีตัวแปร คือ สภาพแวดล้อมทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ผลกระทบต่อหน่วยงาน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ปรัชญา เวสารัชช์ และอิสระ สุวรรณกุล ได้กล่าวถึงแนวคิดการเสริมสร้างความพร้อมในการปรับตัวขององค์กร หรือในการพัฒนาองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้ SWOT Analysis เป็นการหาข้อมูลเพื่อเตรียมความพร้อมของหน่วยงานตามความต้องการ

1. ประโยชน์ของการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอก

1.1 การแก้ไขและป้องกันปัญหาขององค์กร ข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์นั้นมีส่วนสำคัญทำให้องค์กรตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขต่อไป สามารถคาดคะเนการคุกคาม หรือแรงกดดันที่กำลังจะเกิด และเตรียมตัวป้องกันเพื่อขจัดปัญหานั้น ๆ

1.2 ช่วยเสริมสร้างความพร้อมและใช้ประโยชน์จากโอกาสใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น การตระหนักถึงจุดแข็งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีอยู่

1.3 สนับสนุนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร โดยการบริหารงาน มีแผนและทิศทางที่ชัดเจน มุ่งบรรลุภารกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรระยะยาว

1.4 เพื่อปรับองค์การให้สามารถตอบสนองต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงรอบตัวได้

2. ความหมายของการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในและภายนอก

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในและภายนอก คือ วิธีการดูสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร

สภาพแวดล้อมภายในองค์กร มีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ขนาดและสถานที่ตั้ง อาคารสถานที่ ซึ่งเป็นทั้งจุดอ่อนและจุดแข็ง 2) ทรัพยากรมนุษย์ เช่น ผู้นำ สมาชิก ผู้สนับสนุนหรือผู้เกี่ยวข้อง 3) ทรัพยากรเงิน วัสดุ และเทคโนโลยี 4) การบริหารการจัดการ การกำหนดบทบาทหน้าที่ โครงสร้างหน่วยงาน ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ระบบการบริการ 5) วัฒนธรรมและบรรยากาศแวดล้อมภายในองค์กร

สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร อาจเป็นสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พัฒนาการทางเทคนิควิทยาการใหม่ ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติสังคมภายนอกที่มีต่อองค์กรก็ได้

3. ระดับความเป็นนามธรรมของสภาพแวดล้อม

เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาหรือดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สภาพแวดล้อมที่กำหนดต้องมีความเฉพาะเจาะจง หรือมีระดับความเป็นนามธรรมไม่สูงเกินไป แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ควรกำหนดให้เป็นลักษณะรูปธรรมจนเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้เกี่ยวข้องจนไม่สามารถแก้ปัญหาที่แท้จริงได้ ทั้งนี้ ต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์กร

4. การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายนอกกับองค์ประกอบภายในหน่วยงาน วิธีการที่นิยมคือ การใช้ตารางวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ คือ การกำหนดสภาพแวดล้อมภายนอกที่สำคัญ พิจารณาแนวโน้มที่มีผลกระทบต่อองค์ประกอบของหน่วยงาน

5. วิธีการพิจารณาสภาพแวดล้อมภายใน

มีวิธีการสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่

5.1 การพิจารณาจากทรัพยากรองค์กร

5.2 การพิจารณาจากผลกำไรจากการดำเนินกลยุทธ์การตลาด

5.3 การวิเคราะห์ Value chain

5.4 การวิเคราะห์ภารกิจหน้าที่

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เริ่มจากการระดมความคิดเห็นที่ได้รับจากการขยายความให้กระจ่าง ทดสอบยืนยันโดยข้อเท็จจริงเพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์การ

เอกสารอื่น ๆ

สำหรับเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

กฤษณพงษ์ จุฑะกนก. (2541 : 23 – 24) กล่าวว่า ส่วนใหญ่องค์กรชุมชนต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในชุมชนยังมีน้อยมาก แต่โดยหลักการแล้ว ยิ่งถ้ามีองค์กรชุมชนมากเท่าใด ยิ่งทำให้ชุมชนนั้นมีทางเลือกหรือโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพ (ความสามารถในการพัฒนา) ของชุมชนมากเท่านั้น เพราะสมาชิกคนหนึ่ง ๆ อาจจะเป็นสมาชิกได้มากกว่า 1 กลุ่ม ทำให้มีโอกาสที่จะเพิ่มความรู้ความสามารถของชุมชน ได้หลายด้านหลายมิติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแบบคิดแบบเชื่อมโยงกันในด้านต่าง ๆ ของสมาชิกในชุมชน อันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ และกัลยา อุดมวิทิต. (2536 : 32) กล่าวว่า โครงการปฏิบัติการเกษตรและพัฒนาชนบทภายใต้การนำของ พระทวีเกียรติ ประเสริฐเจริญสุข อันเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้วิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมกับประชาชนในการพัฒนาชนบท เริ่มแรกทีเดียว โครงการนี้เริ่มเข้าไปศึกษาชุมชนเป้าหมายก่อน แล้วจึงให้เจ้าหน้าที่ไปประจำอยู่ในหมู่บ้าน โดยใช้กระบวนการศึกษาเรียนรู้ควบคู่ไปกับการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหของชุมชนเป็นหลัก จะไม่เริ่มจากกิจกรรมด้านเศรษฐกิจก่อน อันได้แก่ กิจกรรมด้านประเพณีงานบุญต่าง ๆ ที่สะท้อนวัฒนธรรมของชุมชน จากนั้นก็พยายามร่วมกับชาวบ้านในการคิดค้นวิธีการแก้ไขปัญหของชุมชนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. (2544 : 7) กล่าวเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านว่า บางหมู่บ้านเช่นหนองไผ่ล้อมที่มีครัวเรือนถึง 758 ครัว จึงได้หารือไปยังรัฐบาลเพื่อหาทางเกลี้ยเม็ดเงินกองทุนดังกล่าวต่อไป และนี่เป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งอนุกรรมการจังหวัดได้พยายามเร่งรัดพัฒนากรอำเภอและฝ่ายปกครองให้เร่งสร้างความพร้อมแก่หมู่บ้านหรือชุมชนขนาดใหญ่บ้าง ประเด็นปัญหาคือความไม่พร้อม เท่าที่พบเป็นส่วนใหญ่คือในหมู่บ้านและชุมชนที่มีครัวเรือนมาก โดยเฉพาะชุมชนเมือง ไม่สามารถจัดการประชุม 3 ใน 4 ของครัวเรือนตามเกณฑ์ได้ เพราะวิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ ประกอบกับบางส่วนที่มีฐานะ เห็นว่ากองทุนนี้ ไม่มีความจำเป็นสำหรับคน จึง

ไม่สนใจเข้ามีส่วนร่วม จึงดึงตัวเลขผู้เข้าประชุมไม่ได้ตามเกณฑ์ และกรณีเช่นนี้ ผู้ใหญ่บ้านหรือ อบต. บางแห่งที่เป็นแกนนำมักช่วยโอกาสสร้างตัวเลขปลอมขึ้นมา และจัดสรรให้คนใกล้ชิดของตนเข้าเป็นกรรมการกองทุน โดยไม่มีการประชาคมที่แท้จริง

ประพันธ์ ชลวีระวงศ์. (2545 : 12) กล่าวว่า สินค้าชุมชนเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีหลายชนิด หลายหลายจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตทั่วทั้งจังหวัด ราคายุติธรรม เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตมีโอกาสได้จำหน่ายสินค้าโดยตรง ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งทางจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ ได้หาทางช่วยเหลือสนับสนุน โดยเฉพาะเรื่องการตลาดมาตลอด เช่น จัดให้จำหน่ายสินค้าตามโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ จัดจำหน่ายตามงานประเพณี งานประเพณีต่าง ๆ

บทวิเคราะห์สาเหตุที่กองทุนหมู่บ้านหนองนกงูยังไม่ได้รับเงินกองทุน

หมู่บ้านหนองนกงู ต.หนองไผ่ล้อม อ.เมือง จ.นครราชสีมา ยังไม่ได้รับเงินกองทุน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุที่หมู่บ้านยังไม่ได้รับเงินกองทุน โดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน สรุปได้ดังนี้

เดิมตำบลหนองไผ่ล้อม มีหมู่บ้านทั้งหมด 6 หมู่บ้าน และได้ทำการแยกหมู่ที่ 1, 3, 4, 5 และ 6 ไปขึ้นกับ ต.ในเมือง ยังคงเหลือหมู่ 1 บ้านนุ่ง และ หมู่ 7 บ้านหนองนกงูอยู่ในตำบลหนองไผ่ล้อม และในปี 2544 หมู่บ้านหนองนกงูได้ทำการแยกหมู่บ้านออกไปเป็น หมู่ 2 บ้านนุ่งคาหัว ซึ่งในการจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุน ได้เกิดความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเลขหมู่บ้าน โดยกระทรวงมหาดไทยได้ชี้แจงมายังกองทุนเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งทางกองทุนได้ดำเนินการติดตามโดยตลอด ในขณะนี้ทางประธานกองทุนหมู่บ้านหนองนกงูแจ้งว่า กระทรวงมหาดไทย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการ

วิธีการที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกงุงคือ การนำหลัก SWOT Analysis มาใช้ โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน จะให้ภาพรวมขององค์ประกอบในการจำแนกและประเมินปัจจัยภายใน (internal factors) ของโครงการที่มีศักยภาพซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของชุมชน และปัจจัยภายนอก (external factors) ซึ่งอยู่นอกเหนือศักยภาพของชุมชน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน จะใช้ในการพิจารณาว่าปัจจัยภายใน หรือปัจจัยภายนอกนั้นเป็นที่น่าพอใจ หรือไม่เป็นที่น่าพอใจ อันจะมีผลกระทบต่อความเป็นไปได้ของการคิดโครงการที่มีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน จะต้องทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ของโครงการ

การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของโครงการ เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment Analysis) โดยศึกษาถึงจุดแข็งหรือข้อดี และจุดอ่อนของชุมชน เพื่อให้ทราบสาเหตุที่ไม่ได้รับเงินกองทุน สามารถทำการประเมินเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ คือ

1.1 การจัดการหรือการบริหาร วิเคราะห์โครงสร้าง คณะกรรมการ ระบบการวางแผน กระบวนการปฏิบัติงานของกองทุน

1.2 บุคลากร วิเคราะห์ทัศนคติของคณะกรรมการกองทุน ความสามารถในการทำงาน สมาชิกกองทุน รวมถึงประชากรในชุมชน

2. การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของโครงการ (Opportunities and Threats)

เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment Analysis) เป็นสภาพที่เกิดขึ้นในขณะนั้นหรืออาจกำลังเกิดขึ้นก็ได้ ซึ่งส่งผลในทางบวกหรือลบ โดยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลในทางบวกถือเป็นโอกาส และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลทางลบคืออุปสรรค

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการประเมิน หมายความว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย อาจเป็นสิ่งที่ไม่มีหรือไม่มีชีวิตก็ได้ มีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ การประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองนกงู ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถเจนนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอน หน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการวิจัยนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา กล่าวคือ ถ้าประชากรของการศึกษาวิจัยเป็นบุคคล หน่วยการวิเคราะห์จะต้องเป็นบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประชากรในการประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองนกงูเป็นหน่วยครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา แนวทางการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ทำได้โดยเมื่อมีการกำหนดประชากรของการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนได้แล้ว ในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sample Methods)

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1. ประชากรที่ไม่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 32 ครัวเรือน เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ครัวเรือน
2. ประชากรที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 94 ครัวเรือน เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 ครัวเรือน

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกงู ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ดังนี้

ความหมายของตัวแปรและตัวชี้วัด

ตัวแปร (Variable) หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหาการวิจัยมีหลายประเภท อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและ โครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัย

กำลังศึกษา ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่า คุณสมบัติอย่างหนึ่งของตัวแปรทั้งหลายคือ ค่าของตัวแปร ซึ่งแตกต่างตามลักษณะของตัวแปร อาจกำหนดแทนได้ด้วยตัวเลข

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน หรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนของที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

การกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัด

1. การกำหนดตัวแปร

การวิจัยเป็นการแสวงหาความจริง เพื่อตอบปัญหาวิจัยหรือข้อสงสัยที่เกิดขึ้น กระบวนการสำคัญในการหาคำตอบ คือ การกำหนดตัวแปร ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกยูง ดังนี้

- 1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 1.2 ภาพรวมทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน
- 1.3 อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
- 1.4 จำนวนประชากรและครัวเรือนในหมู่บ้าน

2. การกำหนดตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัด จะต้องมีความหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล และพิจารณาข้อมูลที่อยู่ในระบบเป็นสำคัญ สามารถกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกยูง โดยจำแนกตามการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ดังนี้

1. ตัวชี้วัดที่เป็นสถานะแวดล้อมภายใน สามารถเป็นได้ทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน คือ
  - 1.1 สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
  - 1.2 สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
  - 1.3 ในชุมชนมีการรวมกลุ่มองค์กรทางอาชีพ
  - 1.4 มีการประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก
  - 1.5 มีผู้นำชุมชนที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
2. ตัวชี้วัดที่เป็นสถานะแวดล้อมภายนอก เป็นได้ทั้งโอกาสและอุปสรรค คือ
  - 2.1 สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ
  - 2.2 การสนับสนุนจากภาครัฐ
  - 2.3 การพิจารณาจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านของรัฐบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสำรวจภาคสนามตามวิธีการทางสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง ดังนี้

1. การสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยปฏิบัติงานในหมู่บ้าน สังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการจดบันทึกข้อมูลทันทีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น โดยตีความหมายของพฤติกรรมที่ปรากฏอย่างไม่มีอคติ เป็นการสังเกตแบบประเมินค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ล่วงหน้า

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการสนทนา แต่มีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามและกำหนดประเด็นไว้แล้ว โดยหาคำตอบจากการสนทนา ผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่รู้ตัวว่าถูกซักถาม

2.2 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) กำหนดข้อคำถามไว้อย่างชัดเจนตามลำดับในประเด็นที่ต้องการคำตอบ มีทั้งแบบปลายปิด (Closed – End) และแบบปลายเปิด (Opened – End)

3. แบบสอบถาม (Questionnaire)

เป็นรายการข้อคำถามที่จัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามอ้างอิงจาก บร. 1 – 12 ในการเก็บข้อมูล

4. การจัดเวทีประชาคม

เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ภาพรวมของเรื่องที่เป็นประเด็นการประชาคม ซึ่งสมาชิกที่เข้าประชาคมถือเป็นกลุ่มตัวอย่าง การจัดเวทีประชาคมจะให้ข้อเท็จจริง ปัญหา และข้อเสนอแนะของประเด็นนั้น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จากกลุ่มเป้าหมาย หรือเอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาตอบคำถามของประเด็นที่ต้องการประเมิน ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย มีดังนี้

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด

ผู้วิจัยได้กำหนดข้อมูลจากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกยูง โดยใช้ลักษณะของข้อมูลเป็นเกณฑ์ มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data)

การกำหนดตัวชี้วัด เป็นตัวชี้วัดทางสังคม ในฐานะข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูล

2. การกำหนดแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกแหล่งข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) ได้แก่ บร.1 – 12 แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม บันทึกประชาคม และบันทึกการสังเกต

2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Sampling) ได้แก่ เอกสารต่าง ๆ เกี่ยว

กับโครงการกองทุนหมู่บ้าน

3. เลือกกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้หลักของความน่าจะเป็นที่สมาชิกทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกสุ่มเท่า ๆ กัน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การสังเกต

4.2 การสัมภาษณ์

4.3 แบบสอบถาม

4.4 การจัดเวทีประชาคม

5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตาม บร.1 – 12 และสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลขึ้นเองในบางกรณี เช่น แบบสอบถาม โดยพัฒนามาจาก บร. ต่าง ๆ ประยุกต์เข้าด้วยกัน เพื่อความสะดวก รวดเร็วของการรวบรวมข้อมูล

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนการเก็บข้อมูลในสถานการณ์จริง โดยผู้วิจัยวางแผนล่วงหน้าถึงการกำหนดประเด็น ข้อคำถาม กลุ่มตัวอย่าง ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสารสนเทศ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการเลือกค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกยูง สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะตัวเลข ได้แก่ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สัดส่วนการประกอบอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน สรุปผลโดยใช้ค่าสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ในลักษณะของการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความคิดเห็น ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ภาพรวมทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกของหมู่บ้าน

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ผลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกงู ซึ่งประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้จากกรอบแนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลอื่น ๆ ที่เกิดจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

ผลการประเมินบริบทชุมชน

คำว่า “บริบท” หมายถึง “สิ่งแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ” บริบทของหน่วยระบบหนึ่ง ๆ ทำหน้าที่หลายอย่างเกี่ยวกับหน่วยระบบนั้น เช่น เป็นแหล่งหน่วยระบบนั้น เป็นแหล่งก่อกำเนิดของหน่วยระบบ เป็นแหล่งที่จะได้มาซึ่งปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบและเป็นแหล่งที่รับช่วงเอาผลผลิตซึ่งออกมาจากหน่วยระบบ บริบท จึงมีความสำคัญต่อหน่วยระบบ

ดังนั้น ในการประเมินความเข้มแข็งและความยั่งยืนของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เราจึงจำเป็นต้องประเมินหรือรับทราบถึงสภาพของบริบทที่รายล้อมกองทุนนั้นด้วย

บริบทในที่นี้ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ
2. บริบทระดับท้องถิ่น

บริบทระดับประเทศ

ความยากจนของประเทศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้เกิดความยากจนและความยากลำบากในการดำรงชีวิตของประชาชน สภาวะความยากจนซ้ำซากอันเนื่องมาจาก

การกระจายรายได้และความเจริญไม่เท่าเทียมกันของประเทศ ทำให้กลุ่มประชากรระดับรายได้ต่ำ ยังมีรายได้ต่ำลง เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มรายได้สูง เกษตรกรเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งยังยากจนอยู่ เนื่องจากขาดการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการผลิต การตลาด การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้ ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ขาดหลักประกันราคา ผลผลิตต้องผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งมีอิทธิพลมาก ทำให้รายได้น้อยลงไม่เพียงพอกับรายจ่ายในการดำรงชีพที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน เมื่อประเทศไทยเข้าสู่สภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงในหลายด้าน สถาบันการเงินต่าง ๆ ต้องปิดตัวลงเนื่องจากภาวะขาดทุน ทำให้ประชาชนว่างงานเป็นจำนวนมาก รัฐบาลไทยพยายามจะกู้วิกฤติในขณะนั้น โดยการกู้ยืมเงินทั้งในประเทศในรูปของการจำหน่ายพันธบัตรรัฐบาล และกู้ยืมเงินจากต่างประเทศโดยเฉพาะจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF)

ในขณะเดียวกันได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารโลกตามสัญญาเงินกู้ ลงวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 เพื่อบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนในชนบท โดยการฟื้นฟูวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประเทศไทยมีหนี้เพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่ยากจน แต่รัฐบาลก็พยายามจัดหาแหล่งเงินเข้ามาพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศให้มีระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีขึ้น

ในการดำเนินงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่ผ่านมา นั้น รัฐบาลได้ดำเนินโครงการเบื้องต้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ (บรรเทาความยากจน) ของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ 3 โครงการ (เอกสารประกอบการปฐมนิเทศนักศึกษาประกาศนียบัตร 2544 : 2 - 3) คือ

1. โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.)

เป็นโครงการที่มุ่งให้ครัวเรือนยากจนในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 มีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการสนับสนุนเงินทุนให้หมู่บ้านละ 280,000 บาท เพื่อนำไปประกอบอาชีพโดยไม่มีดอกเบี้ย กรรมการหมู่บ้านจะเป็นองค์กรที่รับผิดชอบจัดการเงินของหมู่บ้านดังกล่าว ครัวเรือนที่ยากจนซึ่งมีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อคนต่อปี จะมีสิทธิขยืมเงินทุนเพื่อไปดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเองซึ่งโครงการนี้จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีผลผลิตในหมู่บ้านเกิดขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงในระดับหนึ่ง

2. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระราชดำรินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้องค์การท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น โดยที่การสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามาร่วมส่งเสริม

และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น มีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และยกระดับของภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมาช่วยในด้านการพัฒนาชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ มีการนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการฟื้นฟูจิตใจของประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่นและนำมาปรับปรุง คิด พัฒนา ให้เป็นงานที่สร้างผลผลิตร่วมกัน เกิดรายได้ในชุมชน เกิดแนวคิดของชุมชนที่เป็นอิสระ ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานตามแนวพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทำให้ชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

3. โครงการส่งเสริมอาชีพหมู่บ้านละ 100,000 บาท ในเขตสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

เป็นโครงการที่จัดเงินทุนหมุนเวียนให้แก่ละหมู่บ้าน 100,000 บาท เพื่อให้กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเกษตรกรกู้ยืม สำหรับพัฒนาเศรษฐกิจในเขตสภาตำบล ซึ่งจะต้องมีการนำเสนอโครงการเพื่อกู้ยืมเงินมาลงทุน โดยผู้กู้ยืมหรือกลุ่มผู้กู้ยืมจะต้องมีเงินกองทุนของกลุ่มร่วมสมทบงบประมาณร้อยละ 30 ของโครงการที่ต้องการกู้ยืมเงินลงทุน ซึ่งต้องมีแผนการชำระเงินคืนด้วย การกู้ยืมเงินลงทุนนี้จะต้องผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย การดำเนินงานจะต้องผ่านกระบวนการของเวทีประชาคมหมู่บ้านหรือเวทีชาวบ้าน ซึ่งต้องร่วมกันพิจารณาการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการนี้จะมีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ตั้งแต่การกู้ยืม ตลอดจนถึงกระบวนการคืนเงินกู้ยืมหรือการผิคนัดการชำระหนี้ กระบวนการในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการเบิกจ่ายทำบัญชีในนามบัญชีเงินทุน โครงการเศรษฐกิจชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล ซึ่งจะมีระเบียบการเบิกจ่ายตามระเบียบของทางราชการ ทำให้ประชาชนในตำบลต่าง ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

การพัฒนากลุ่มคนยากจนในเมืองและชนบท โดย

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กยากจนในเมืองและชนบทมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ โดยการจัดสรรทุนเล่าเรียน การให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวเพื่อทดแทนค่าเสียโอกาสในการส่งเด็กเข้าเรียนต่อและการพัฒนารูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
2. ส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนและกองทุนในท้องถิ่นชนบทในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อระดมทุนในท้องถิ่นมาช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน

3. ปรับสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัดให้เหมาะสม และขยายบริการสังคมให้เข้าถึงชุมชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคในสังคมเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะ โรคเอดส์และการป้องกันปัญหาเสพติด
4. ส่งเสริมให้คนในชนบทโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย สามารถประกอบกิจการอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมขนาดเล็กและกลางได้

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นกิจการที่ครอบคลุมทั้งภาคการผลิต การค้า และการบริการที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ถึงจะมีขนาดการลงทุนไม่สูงมากนักแต่มีผลทำให้เกิดการจ้างงาน การกระจายรายได้ และช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงในการผลิตต่อจากธุรกิจขนาดใหญ่ และภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอีกด้วย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมให้ข้อมูลว่า ขณะนี้ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจประมาณ 850,000 กิจการและกว่า 99.7% จัดให้อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดย 40% เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมากที่อยู่นอกระบบและไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประมาณ 30% ของวิสาหกิจไทยมีการพึ่งพาดตลาดต่างประเทศ รวมทั้งได้นำวัตถุดิบภายในประเทศมาแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้นมา การช่วยเหลืออุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างจริงจังเกิดขึ้นตั้งแต่ประเทศประสบภาวะวิกฤตในปี 2540 แต่ทำแบบไร้แบบแผน จึงต้องพยายามเรียนรู้แนวทางจากประเทศญี่ปุ่นเป็นแบบ เพราะญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มานานแล้ว โดยรัฐบาลสนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารที่ให้บริการด้านการเงินแก่สหกรณ์ อุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการจัดตั้งรูปแบบอื่น ๆ มาตั้งแต่ปี 2476 หลังจากนั้นไม่นานเริ่มให้บริการสินเชื่อแก่ธุรกิจขนาดเล็กและสินเชื่ออื่น ๆ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและบุคคลทั่วไป ที่ไม่สามารถได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินเอกชน ซึ่งเป็นสินเชื่อระยะยาวที่มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ถึงขนาดกำหนดพ.ร.บ. เกี่ยวกับอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มานานกว่า 30 ปี

สำหรับประเทศไทยกำลังตื่นตัวและให้ความสำคัญกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพราะเชื่อมั่นว่าจะกอบกู้เศรษฐกิจของประเทศให้ฟื้นขึ้นมาได้ ซึ่งมีผู้ประกอบการหลายรายที่มีความสามารถและมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ แต่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบางเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องแหล่งเงินทุนที่จะนำมาขยายกิจการให้ดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น ส่วนมากจะเป็นผู้

ประกอบการที่อยู่ตามต่างจังหวัดห่างไกลจากข้อมูลข่าวสาร เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเจาะเข้าไปให้ถึงกลุ่มผู้ประกอบการให้มากที่สุด เพื่อเก็บข้อมูลและปัญหา นำมาแก้ไขและให้ความช่วยเหลือต่อไป

บทบาทและความสำคัญของธุรกิจขนาดกลางและเล็ก เมื่อปี 2541 ได้วางแผนพัฒนาประเทศด้วยการใช้กลไกของการพัฒนาประเทศ โดยการใช้กลไกของผู้ประกอบการรายเล็ก ด้วยการประกาศส่งเสริมการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีการกำหนดความช่วยเหลือของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบในหลักการ วัตถุประสงค์และกระบวนการในการพัฒนา และให้มีการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ตามข้อเสนอร่วมกันของกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงการคลังตามมติคณะรัฐมนตรี มีข้อสรุปที่เป็นขบวนการสนับสนุนอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างชัดเจน 4 เรื่องได้แก่

1. ส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการกลุ่มนี้
2. เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อย่างถาวร
3. เน้นนโยบายสนับสนุนที่ชัดเจนโดยไม่ขยายกรอบความช่วยเหลือไปถึงผู้ประกอบการขนาดใหญ่
4. สร้างระบบเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือที่ชัดเจนในทุกด้าน

การที่รัฐบาลต้องเข้ามาสนับสนุนกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างจริงจังนั้น เนื่องมาจากอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นภาคธุรกิจที่มีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจของประเทศมากมาย เช่น

1. เป็นแหล่งจ้างงาน
2. เป็นส่วนสำคัญของระบบเศรษฐกิจ
3. สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
4. เพิ่มพูนวัตถุดิบในประเทศ
5. ได้รับผลกระทบจากวิกฤตน้อยเพราะอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถปรับตัวในเรื่องของการผลิตได้ดีกว่า ใช้ทุนน้อยกว่า ที่สำคัญอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่วนหนึ่งคือการประกอบการด้านการเกษตร
6. สร้างรายได้ให้ประเทศ เนื่องจากสินค้าหลายประเภทสามารถส่งออกไปต่างประเทศได้ โดยมีการสำรวจคร่าว ๆ พบว่าร้อยละ 50 ของอุตสาหกรรมส่งออกของไทยมาจาก

ภาคการผลิตของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งไม่ได้เป็นผู้ประกอบการที่กู้เงินตราต่างประเทศ ทำให้ไม่มีภาระหนี้สินต่างประเทศ เหมือนผู้ประกอบการรายใหญ่

แนวนโยบายและมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมรวมทั้งอุตสาหกรรมขนาดกลาง เป็นภารกิจหลักของการส่งเสริมอุตสาหกรรมมีนโยบายหลัก 3 ข้อ

1. ยกระดับขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการประกอบการของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
  - 1.1 เร่งรัดพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี ด้านการจัดการแก่บุคลากรอุตสาหกรรม
  - 1.2 ขยายการให้บริการสินเชื่อ และร่วมมือประสานงานกับบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น
  - 1.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมขนาดย่อมชั้นกลาง ซึ่งผลิตสินค้าให้แก่อุตสาหกรรมขนาดต่าง ๆ
  - 1.4 สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่ช่วยสร้างสัมพันธมิตรทางการผลิต การค้า การลงทุนทั้งในระดับต่างประเทศ และในประเทศ
  - 1.5 สนับสนุนด้านให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยี การเงิน การตลาด และการจัดการ เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
2. ส่งเสริมในการกระจายอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ไปสู่ภูมิภาคชนบทให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน
  - 2.1 ส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพอิสระขึ้นในท้องถิ่นและชนบท โดยเร่งดำเนินโครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบทอย่างครบวงจร
  - 2.2 ประสานการดำเนินงานกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 2.3 ดำเนินโครงการบ่มเพาะ/อนุบาล (incubation) อุตสาหกรรมขนาดย่อมอย่างเต็มรูปแบบ
  - 2.4 ส่งเสริมงานรับช่วงการผลิตจากโรงงานในส่วนกลางและในเมืองไปสู่ชนบท
3. พัฒนาสมรรถนะของการส่งเสริมอุตสาหกรรมให้มีความเข้มแข็ง และเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
  - 3.1 เร่งรัดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม
  - 3.2 เร่งปรับปรุงแก้ไขระบบการทำงาน และการประสานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เกิดความรวดเร็วและประสิทธิภาพ

- 3.3 พัฒนาเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศเพื่อการบริหารงานให้มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมและบริการแก่ภาคอุตสาหกรรม
- 3.4 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการเสนองาน และส่งเสริมอุตสาหกรรมในเชิงรุก
- 3.5 ร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศในการดำเนินโครงการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรม

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศและความเดือดร้อนของการเป็นหนี้สินของประชาชน

ในปัจจุบันปัญหานี้มีลักษณะที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ เนื่องจากการใช้จ่ายเกินตัว เกินฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อเศรษฐกิจไทยเข้าสู่ภาวะถดถอยนับตั้งแต่ปลายปี 2540 ทำให้ภาครัฐต้องใช้นโยบายการคลังเป็นตัวจักรสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ กลไกหลักของนโยบายการคลังดังกล่าว คือ การดำเนินนโยบายขาดดุลการคลังของรัฐบาล เพื่อนำรายจ่ายจากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี ไปใช้ในโครงการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินและ โครงการเพื่อเสริมฐานรากของการพัฒนาประเทศ ทางด้านรายได้ของรัฐบาล เนื่องจากค่าใช้จ่าย การลงทุน ตลอดจนการนำเข้าของภาคเอกชนที่ชะลอตัวลง ทำให้รัฐบาลจัดเก็บรายได้ทั้งในส่วนที่เป็นภาษีและไม่ใช่อำนาจลดลง และที่สำคัญรัฐบาลก็มีความระมัดระวังที่จะไม่ใช้มาตรการเพิ่มรายได้ ที่จะไปกระทบกับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ

จากผลของนโยบายข้างต้น ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2542 - 2544 รัฐบาลได้ตั้งงบประมาณแบบขาดดุลอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวน 25,000 ล้านบาท, 110,000 ล้านบาท และ 105,000 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งรัฐบาลต้องกู้ยืมจากภายในประเทศ รวมทั้งการใช้จ่ายเงินคงคลังที่สะสมมาเป็นจำนวนมากในการชดเชยการขาดดุลดังกล่าว

นอกจากนี้ รัฐบาลยังดำเนินการกู้เงินทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเสริมกับการใช้เงินงบประมาณข้างต้น โดยวงเงินที่สำคัญและรู้จักกันแพร่หลาย คือเงินกู้มีชื่อว่า จำนวน 53,000 ล้านบาท เงินกู้โครงการลงทุนเพื่อสังคม หรือ SIF ประมาณ 16,000 ล้านบาท และเงินกู้โครงการช่วยเหลือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ซึ่งรวมเรียกเป็นหนี้สาธารณะ จึงเพิ่มขึ้นจาก 57,000 ล้านบาท ณ ต้นปีงบประมาณ 2540 เป็นประมาณ 2,800,000 ล้านบาท ณ สิ้นเดือนมิถุนายน 2544 และผลที่ตามมาคือภาระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยที่รัฐบาลต้องตั้งงบประมาณชำระในปีต่อ ๆ ไป จึงสูงขึ้นมากเช่นกัน ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้สรุปผลการชำระเงิน พ.ศ. 2545 ในตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงผลการชำระเงิน [สรุป] [ดอลลาร์ สรอ.]

ผลการชำระเงิน (สรุป) (ดอลลาร์ สรอ.)						
(หน่วย : ล้านดอลลาร์ สรอ.)						
	2002					
	Jan p	Feb p	Mar p	Apr p	May p	Jun
1สินค้าออก, เอฟ.ไอ.บี.	4,719	4,735	5,561	4,777	5,758	....
2 (% การเปลี่ยนแปลง)	-6.4	-8.1	-4.6	1.1	4.3	....
3สินค้าเข้า, ซี.ไอ.เอฟ.	-4,895	-4,256	-5,167	-5,042	-5,240	....
4 (% การเปลี่ยนแปลง)	-8.0	-13.7	-9.3	3.8	-2.8	....
5ดุลการค้า	-176	479	394	-265	518	....
6ดุลบริการ รายได้ และเงินโอน	502	550	52	146	93	....
7 รายรับ	1,510	1,562	1,547	1,570	1,466	....
8 รายจ่าย	-1,008	-1,012	-1,495	-1,424	-1,373	....
9ดุลบัญชีเดินสะพัด	326	1,029	446	-119	611	....
10ดุลบัญชีเงินทุน	-24	-961	-480	66	58	....
11 ภาคเอกชน	-1,020	-1,048	-86	-332	-611	....
12 ภาคทางการ	-9	18	-456	2	-158	....
13 ธนาคารแห่งประเทศไทย 1/	1,005	49	62	396	827	....
14ความคลาดเคลื่อนสุทธิ	615	49	-93	348	-106	....
15ดุลการชำระเงิน	917	97	-127	295	563	....

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย 2545

สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้สรุปคัดตอนมาจากหนังสือ ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยุพดี เสตพรธณ (ยุพดี เสตพรธณ, 2544 : 69 – 181) ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีทรัพยากรที่เป็นพรรณไม้และสัตว์เขตร้อน รูปร่างและขนาดของประเทศ ที่กว้างตอนบนและยาวลงไปทางใต้ ทำให้มีทรัพยากรทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่งผลให้ประเทศมีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรและอาชีพ โดยมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทางด้านอุตสาหกรรม มีรายได้สูงทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ดึงดูดใจอย่างยิ่ง แต่ในทุกภูมิภาคมีข้อด้อยในเรื่องการตัดไม้ทำลายป่า ลำสัตว์ ทำลายระบบนิเวศน์ของประเทศ จนความอุดมสมบูรณ์ลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากภูเขา ดินไม้ ฝืนป่า และที่ราบมีความสัมพันธ์กัน หากป่า ดินน้ำจังหวัดใดถูกทำลาย มีน้ำหลาก ดินถล่ม หรือโรงงานปล่อยน้ำเสียสารพิษ จังหวัดที่อยู่ได้ลงมาย่อมได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน เมื่อผู้คนเพิ่มขึ้นจากห้าสิบปีก่อน มีเพียง 18 ล้านคน เพิ่มขึ้นเป็น 60 กว่าล้านคน ทำให้เราต้องใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอท่ามกลางทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม และลดจำนวนลง ซึ่งในปัจจุบันเราพบว่า มีปัญหาสิ่งแวดล้อมในทุกภูมิภาค และทุกกลุ่มที่เป็นแหล่งทำมาหากิน ทำให้เราเห็นวิถีชีวิต รวมถึงวัฒนธรรมและปัญหาอื่น ๆ สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมได้ชัดเจนขึ้น สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 – 7 แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งคือ เศรษฐกิจของประเทศ มีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่น ๆ เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม อาชญากรรม ตามมาอีกมาก ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพความครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะการอพยพแรงงานไปหางานต่างถิ่น โดยการหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น จากวิกฤตที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเองอย่างเหมาะสมและมากที่สุด เพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรัชญา เป้าหมายการพัฒนาเป็น "เศรษฐกิจพอเพียง" ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นิเวศน์ ปริมาณความชุกชุมของสัตว์ป่า พืช และสัตว์น้ำจืดก็ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง รวมทั้งทรัพยากรประมงทางทะเลเริ่มเสื่อมโทรม เช่น ปัญหามลพิษทางน้ำ อากาศเป็นพิษ ป่าไม้และพื้นที่สีเขียวลดลง ปัญหาหยาชยะ การสูญเสียพื้นดิน และการเสื่อมโทรมของสภาพดิน

ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

เศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น จากการที่เศรษฐกิจโลกมุ่งไปสู่การค้าเสรี ทำให้การลงทุน มีการแข่งขันอย่างเข้มข้นขึ้น โดยกฎกติกาการค้าโลก และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ เช่น กลุ่มสหภาพยุโรป เป็นต้น

สังคมไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ผลของเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ ทำให้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์โยงใยไปทั่วโลก สังคมโลกเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด และรวดเร็ว ทั้งด้านการสื่อสาร วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางธุรกิจ คนไทยมีโอกาสเลือกรับข่าวสารที่หลากหลาย ตามรสนิยมที่แตกต่างของบุคคล ในขณะที่เดียวกัน ภาคธุรกิจ สามารถขยายเครือข่ายธุรกิจเชื่อมโยงระหว่างกันได้ทั่วโลกมากขึ้น สังคมจะมีพลังในการต่อรองดิขึ้น

ปัญหาการไม่นิยมสินค้าไทย แต่นิยมสินค้าต่างประเทศนั้น ส่วนหนึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งรสนิยม หรือมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง และอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าคุณภาพสินค้าไทยสู้ของต่างชาติไม่ได้ พร้อมทั้งขาดการควบคุมอย่างจริงจัง แนวทางแก้ไขปัญหานี้ ควรจะต้องเริ่มด้วยการสร้างค่านิยมใหม่ให้ถูกต้องและหาทางส่งเสริมส่งออก กับการนำสินค้าเข้าให้สมดุลกัน

บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท (ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท)

ครอบครัวไทยในอดีตเป็นครอบครัวแบบขยาย การดำเนินชีวิตของสังคมไทยในอดีต โดยเฉพาะสังคมชนบท เป็นแบบพึ่งพาตนเองอยู่อย่างพอเพียง ในระบบเศรษฐกิจและยังชีพอยู่กับธรรมชาติ พึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความสมบูรณ์ เป็นสังคมที่เอื้ออาทร จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 7 แม้จะประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง คือเศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้ ผู้ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบด้านอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดการอ่อนแอเพราะการอพยพแรงงานไปทำงานทำในต่างถิ่น โดยการหนีสังคมชนบท ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม ปัญหาดังกล่าวพบว่า แนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้น ไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาสังคม

แบบบูรณาการ โดยการพัฒนาด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้ประชาชนคิด ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มีแนวทางแก้ไขความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท ด้วยการลดผลกระทบการว่างงานโดยรวม และในเมือง ในการเร่งรัดการบรรจุนานใหม่ให้แก่การมีงานทำในชนบท เพื่อรองรับแรงงานกับท้องถิ่น โดยจัดทำแผนฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจชนบท การเร่งรัด การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อสร้างรากฐานการผลิตของประเทศให้เข้มแข็งและมั่นคงเช่น การสร้างรากฐานการผลิตการเกษตรที่มั่นคง การพัฒนารากฐานการผลิตอุตสาหกรรมให้เข้มแข็ง การพัฒนาด้านการบริการเพื่อสร้างรายได้ และเพิ่มการจ้างงาน เป็นต้น

วิเคราะห์สถานการณ์อนาคตของชาติ

จุดอ่อน

ประเทศไทยไม่มีการจัดการทำระบบคลังของทรัพยากรเทคโนโลยีเอาไว้ดีพอ กล่าวคือขาดการสำรวจทรัพยากรเทคโนโลยีที่เราสามารถพร้อมใช้ได้หรือที่ต้องพัฒนาร่วมกับระบบอื่น ๆ ผู้บริหารระดับต่าง ๆ จึงขาดข้อมูลและแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารงาน การพัฒนาด้านการบริหารเทคโนโลยีมีไม่มากเท่าที่ควร ผู้บริหารแทบทุกระดับยังเข้าใจทรัพยากรเทคโนโลยีว่าเป็นเพียงสิ่งที่น่าสนใจใช้ได้แต่ไม่มีการบำรุงรักษา ไม่มีการให้คุณค่า ไม่มีการทำนุบำรุงและไม่มีการสร้างสมสังเกตได้ว่าประเทศไทยไม่มีระบบการวิจัยและพัฒนาที่เจริญก้าวหน้าอย่างจริงจัง การขาดความพร้อมที่กล่าวมานั้น ทำให้การระดมสรรพกำลังทางเทคโนโลยีไม่สามารถกระทำได้ดีในสุดท้ายจึงต้องนำเข้าเทคโนโลยีมาใช้ แต่ด้วยความที่ไม่มีระบบในการรองรับเทคโนโลยี จึงทำให้เทคโนโลยีเหล่านั้นค่อย ๆ หดไป

คนในชาติยังขาดจิตสำนึกในคุณค่าของการใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีอย่างแท้จริง ระบบงานในทุก ๆ องค์กร จึงไม่มีการบริหารเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนและนักศึกษาต่าง ก็เรียนรู้เพราะความอยากรู้ ผู้บริหารก็ใช้เทคโนโลยีจากผลการศึกษาค้นคว้าไปได้จากงานของที่ปรึกษาต่างชาติ และทำให้การตกลงใจทางการบริหารโครงการขนาดใหญ่ไป ขึ้นอยู่กับรายงานของคนภายนอกเกือบหมด นิสัยคนในชาติไม่ชอบการจดบันทึก การจัดทำรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างนักวิทยาศาสตร์ แต่ชอบรายงานทางการบริหาร ทำให้รายงานต่าง ๆ ในระบบข่าวสารไม่มีคุณค่าในการสร้างความเติบโตทางเทคโนโลยีอย่างแท้จริง

จุดแข็ง

คนในชาติมีนิสัยการเรียนรู้ที่ง่าย มีความอยากรู้ ชอบความเจริญและเทคโนโลยีใหม่ ๆ คัดแปลงได้ดีและรวดเร็ว คนไทยมีความรักสงบและการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสันติระหว่างชาติ มีความช่วยเหลือเอื้อกันกันในยามคับขันและสภาวะฉุกเฉิน มีความรักชาติเป็นสิ่งสำคัญ ประเทศไทยไม่มีปัญหาในแง่ความเชื่อใด ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีของชาติใด และสามารถเป็นผู้เลือกที่ดี คนไทยไม่ยึดติดกับเทคโนโลยีมากนักและมีความเบื่อง่ายหน่ายเร็วกับสิ่งใหม่ ๆ ทำให้ไม่ตกเป็นทาสของการเสพติดเทคโนโลยีมากเกินไป

โอกาส

คนไทยมีโอกาสด้านการเรียนรู้และรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้ดี เช่น มีระบบอินเทอร์เน็ต การสอนทางไกล ห้องสมุดเครือข่าย และการใช้โทรศัพท์แบบ DTH เป็นต้น เทคโนโลยีในยุคโลกไร้พรมแดน จะตอบสนองความอยากรู้ของคนไทยได้ไม่จำกัด ในขณะที่ระบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในทางโทรคมนาคมอยู่ในระดับดีมาก พื้นฐานการศึกษาในระบบการศึกษาแผนใหม่ สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากพอสมควร และจะเป็นปัจจัยทำให้คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ดีจากระบบข่าวสารต่าง ๆ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีความตระหนักในเรื่องคุณภาพของทรัพยากรบุคคลมาก และพยายามทุ่มเททรัพยากรไปเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บุคลากรที่มีความรู้ทางเทคโนโลยี หรือการสร้างและใช้เทคโนโลยีมีอยู่มากพอสมควร หากแต่ขาดการจัดการที่ชาญฉลาดเท่านั้น

เทคโนโลยีในยุคใหม่จะเรียนรู้และติดตามได้ง่าย หลักที่ว่า "ความรู้เรียนทันกันหมด" จะเป็นจริงและอำนวยความสะดวกให้มีการปรับฐานความรู้ของคนในชาติกระทำได้รวดเร็วมมาก

อุปสรรค

การทะลักของผลผลิตจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จะทำให้เกิดความเสี่ยงสำหรับคนไทยที่จะเป็นทาสของเทคโนโลยีเหล่านี้ ความมีนิสัยชอบลองของใหม่ อาจเป็นผลเสียต่อการรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ผ่านทางเทคโนโลยีข่าวสาร คนไทยชอบสบายและสะดวก ระบบข่าวสารสมัยใหม่จะยิ่งทำให้นิสัยของการสร้างเทคโนโลยีเองมากขึ้นไปอีก และจะทำให้การตัดสินใจหรือวินิจฉัยอะไร ๆ ง่ายขึ้นและรวดเร็วกว่าเดิม ด้วยเหตุว่า คิดว่าตนมีความรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ กว่าใคร ๆ แล้ว

บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ประวัติศาสตร์

เดิมทีหมู่บ้านเป็นหนองน้ำ อยู่ติดกับค่ายสุรนารี คนเก่าแก่เล่าว่า เคยพบเห็นนกยูงหลายตัวมาลงเล่นน้ำเป็นประจำ ต่อมาทางราชการได้มาทำการถมที่ดิน เพื่อทำเป็นที่ดินจัดสรร ทำให้นกยูงที่เคยมาเล่นน้ำประจำเริ่มลดจำนวนลง และไม่ปรากฏอีกเลย เพราะมีคนมาจับจองที่ดินอยู่แทน เมื่อมีชาวบ้านมาอาศัยอยู่มากขึ้น ชาวบ้านจึงได้ตกลงกันว่าจะเลือกผู้ใหญ่บ้านขึ้นปกครองและทำการตั้งชื่อหมู่บ้าน ซึ่งจากการลงมติชาวบ้านได้ให้ชื่อหมู่บ้านว่า "หนองนกยูง"

การตั้งถิ่นฐาน

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน คือ

1. กำนันหยด หยดสันเทียะ
2. สิบเอกทองอินทร์ เจริญตะคุ (ผู้ใหญ่บ้านคนแรก)
3. นายประคิษฐ์ การงาน (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้น และกำนันคนปัจจุบัน)
4. นายสงวน วงษ์วาสน์ (ที่ปรึกษาหมู่บ้านในขณะนั้น)

ซึ่งกลุ่มคนที่มาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านหนองนกยูงนั้น อพยพมาจากที่ต่าง ๆ กัน เช่น จากอำเภอบัวใหญ่ อำเภอปักธงชัย อำเภอเมืองคง อำเภอโนนไทย อำเภอห้วยแถลง รวมถึงข้าราชการทหารที่ปลดเกษียณอายุราชการแล้วจากค่ายสุรนารี เพื่อตั้งถิ่นฐานทำมาหากิน และสร้างครอบครัว

สภาพปัจจุบัน

การขยายตัวของประชากร

มีการขยายตัวของประชากรอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นในลักษณะคนในออก คนนอกเข้า เพราะหมู่บ้านมีหอพัก และบ้านเช่าจำนวนหนึ่ง จึงมีคนเข้าออกตลอดเวลา ส่วนจำนวนประชากรที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในปี 2544 มี 126 ครัวเรือน จากบ้านทั้งหมด 186 ครัวเรือน ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรของหมู่บ้านหนองนกยูง

เพศ	จำนวนประชากร (คน)
ชาย	250
หญิง	294
รวม	544

ที่มา : จาก บร.1 เก็บข้อมูลเดือนธันวาคม 2544

การขยายตัวของชุมชน

เนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านหนองนกยูงมีเพียง 50 ไร่ การขยายตัวของชุมชน จึงเป็นไปได้ในลักษณะของการถมที่ดินที่ว่างเปล่า ที่ยังเหลือเพียงน้อยนิดในหมู่บ้านเพื่อสร้างบ้านเรือนเพิ่มเติม เพราะลักษณะของตัวบ้าน จะเป็นบ้านเดี่ยวมีรั้วรอบขอบชิด ไม่มีที่ดินทำกินในหมู่บ้าน

ทำเลที่ตั้ง

หมู่บ้านหนองนกยูง ตั้งอยู่บริเวณตรงข้ามกับโรงพยาบาลค่ายสุรนารี ห่างจากตัวเมืองประมาณ 3 กิโลเมตร มีถนนสายหลักของหมู่บ้านคือ ถนนพินุลละเอียดตัดผ่านทางด้านทิศตะวันตก หมู่บ้านใกล้เคียงคือ หมู่บ้านบึง หมู่บ้านบึงคาห้วย และชุมชนหนองไผ่ล้อม

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือจดบ้านพักทหารค่ายสุรนารี ทิศตะวันออกจดหมู่บ้านบึงคาห้วย ทิศใต้จดค่ายสุรนารี ทิศตะวันตกจดกับโรงพยาบาลค่ายสุรนารี

สภาพที่ดิน

เป็นดินที่นำมาถมที่ จึงมีสภาพดินที่ไม่เหมือนกัน ชาวบ้านไม่มีพื้นที่ทำกิน และถนนก็เป็นคอนกรีตทั้งหมู่บ้าน

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

หมู่บ้านหนองนกยูงไม่มีพื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่สาธารณะ

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

แหล่งน้ำที่สำคัญคือ บึงคาห้วย ซึ่งถูกแยกออกเป็น 2 ฝั่ง มีถนนพินุลละเอียดตัดผ่านก่อนถึงป้อมยามค่ายสุรนารี บึงคาห้วยฝั่งทางทิศตะวันออก ชาวบ้านสามารถใช้อุปโภค และทำการประมงได้ โดยเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่ใช้ร่วมกันระหว่างหมู่บ้านหนองนกยูงและหมู่บ้านบึงคาห้วย

ระบบสาธารณูปโภค

เดิมที่หมู่บ้านมีสภาพเป็นถนนแบบทางเกวียน แต่เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนเมือง ทำให้ความเจริญเข้ามาทั่วถึง โดยในปี พ.ศ. 2515 มีการสร้างทางลูกรังยาว 600 เมตร และสร้างทางลาดยางในปี 2535 ยาว 1,000 เมตร มีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2507 มีน้ำประปาใช้ทุกครัวเรือนในปี พ.ศ. 2533 ส่วนการคมนาคมนั้นใช้เวลาเดินทางเข้าเมืองเพียง 5 นาที และระบบโทรคมนาคมทั่วถึง มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ 3 ตู้ ชาวบ้านเกือบทุกครัวเรือนมีโทรศัพท์บ้านและโทรศัพท์มือถือใช้

ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

จากการศึกษาจากเอกสาร บร.1 ทำให้ทราบว่า เศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งสามารถจำแนกการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตาราง 3 แสดงการประกอบอาชีพของประชากร

อาชีพ	จำนวนครอบครัว
รับราชการ	67
ค้าขาย	48
รับจ้าง	51
รวม	166

ที่มา : จาก บร.1 เก็บข้อมูลเดือนธันวาคม 2544

มีประชากรที่อยู่ในวัยทำงาน คือ อายุ 18 – 50 ปี จำนวน 276 คน มีร้านค้า 26 ร้าน มีการจ้างงานประมาณ 30 คน มีการรวมกลุ่มทางอาชีพ ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

ตาราง 4 แสดงการรวมกลุ่มทางอาชีพของหมู่บ้านหนองนกยูง

กลุ่ม	จำนวนสมาชิก (ครอบครัว)
ขนมคูกี้	12
ไก่หมุน	10
ดอกไม้ประดิษฐ์	37
ผลิตเสื้อผ้า	10
รวม	69

ที่มา : จาก บร.1 เก็บข้อมูลเดือนธันวาคม 2544

จากการสัมภาษณ์ นางไพศัลย์ การงาน ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ได้ให้รายละเอียดถึง รายได้ของกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

ตาราง 5 แสดงรายละเอียดของเงินออมกลุ่มต่าง ๆ ของหมู่บ้านหนองนกยูง ในรอบเดือน ตุลาคม 2544 – ธันวาคม 2544

กลุ่ม	เงินลงทุนขั้นต้น (บาท)	เงินออมปัจจุบัน (บาท)
ขนมคูกี้	30,000	15,000
ไก่หมุน	30,000	18,000
ดอกไม้ประดิษฐ์	30,000	24,000
ผลิตเสื้อผ้า	70,000	-
รวม	160,000	57,000

ที่มา : สัมภาษณ์นางไพศัลย์ การงาน ประธานกลุ่มอาชีพหมู่บ้านหนองนกยูง (20 ธันวาคม 2544)

รายได้ของประชากรในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว ย่อมแสดงให้เห็นถึงสภาพที่ ประชากรมีรายได้สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ จากการเก็บข้อมูล ในบร.1 สามารถสรุปข้อมูลได้ ดังนี้

ตาราง 6 แสดงรายได้ทั้งหมดของครอบครัวต่อปีโดยประมาณ ในพ.ศ. 2544

รายได้รวมของครอบครัว (บาท) / ปี	จำนวนครอบครัว
5,001 – 10,000	14
10,001 – 20,000	1
20,001 – 30,000	1
30,001 – 50,000	4
50,001 – 100,000	106

ที่มา : จาก บร.1 เก็บข้อมูลเดือนธันวาคม 2544

ด้านวัฒนธรรม

เครือข่าย

ระบบเครือข่ายของชาวบ้านเดิมที่เคยเป็นในลักษณะครอบครัวขยาย ปัจจุบันเริ่มกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว เพราะพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการขยายครอบครัว ทำให้ถูกหลานเริ่มแยกตัวไปสร้างครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น

ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งดำรงตำแหน่งกำนันของตำบลหนองไผ่ล้อมไปด้วย มีการเลือกตั้งกำนัน ซึ่งอยู่ในวาระละ 4 ปี และมีการเลือกตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อปฏิบัติตามวิสัยทัศน์อำเภอเมืองปัจจุบัน (พ.ศ. 2544 – 2545) ได้แก่

1. นายประดิษฐ์	การทำงาน	ประธานกรรมการ
2. ร.ศ. วิจิตร	ใจสูงเนิน	รองประธานฯ
3. นางบุณยาพร	บุญยงค์	เลขานุการ
4. ร.ศ. ลือ	ถนอมชาติ	ส่วนการคลัง
5. นายพิฑูรย์	พิลาล้อม	ส่วนการศึกษา
6. นายวิเชียร	ศรีประดิษฐ์	ปลัดตัวหมู่บ้าน
7. นางยุ่น	จันทร์ยังมี	อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน
8. นางนาง	รัตธรรม	ตัวแทนกลุ่มสตรี

9. ร.ต.มัย	เกียรติทงนงศักดิ์	ส่วนการเกษตรกรรม
10. ร.ต.สำราญ	สาเงิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ
11. ร.ต.ธนพล	ชาญณรงค์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
12. นายสง่า	เสียงสนั่น	ผู้ทรงคุณวุฒิ
13. นายชูชาติ	รัตนนิมิตร	ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อมูลด้านอื่น ๆ

ข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ประกอบในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกยูง ได้แก่

1. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ
2. วัฒนธรรมประเพณีที่เด่น ๆ
3. ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี
4. ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพของหมู่บ้านหนองนกยูง ประชากรประกอบอาชีพรับราชการค้าขาย และรับจ้าง อาชีพข้าราชการได้แก่ ทหาร ตำรวจ ครู ซึ่งครอบครัวเหล่านี้ ส่วนมากเป็นข้าราชการบำนาญ และได้ส่งเสริมบุตรหลาน ให้สอบบรรจุเป็นข้าราชการ ส่วนอาชีพค้าขาย เนื่องจากหมู่บ้านหนองนกยูงอยู่ติดชุมชนเมือง มีความเจริญ มีการคมนาคมที่สะดวก และอยู่ตรงข้ามกับโรงพยาบาลค่ายสุรนารี ทำให้ประชากรสนใจประกอบอาชีพค้าขายมาก โดยเฉพาะอาหารตามสั่ง ที่เปิดเรียงรายอยู่ติดถนนพหลโยธิน และอาชีพรับจ้างทั่วไป ได้แก่ คัดเย็บเสื้อผ้า และลูกจ้างบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ รวมทั้งแม่บ้านที่ประกอบอาชีพเสริม การรวมกลุ่มทางอาชีพ เป็นค้ำจุนทำให้หมู่บ้านหนองนกยูงมีเงินไหลเวียนเข้าออกตลอดเวลา และทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจตามแบบ บร.1 พบว่า มีร้านอาหาร ร้านค้าเปิดใหม่เพิ่มมากขึ้น และอัตราการว่างงานลดลง แสดงให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจระดับท้องถิ่น ที่ได้รับการพัฒนา

วัฒนธรรมประเพณีที่เด่น ๆ

หมู่บ้านหนองนกยูง มีวัฒนธรรมประเพณีที่คล้ายคลึงกับหมู่บ้านหรือชุมชนอื่น ๆ ตามวันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญของชาติ และได้กำหนดให้เดือนกันยายนของทุกปี เป็นวันปลูกต้นไม้และพัฒนาหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนจะนำอาสาสมัครพัฒนาหมู่บ้าน ตั้งแต่ครัวเรือนของตน บริเวณบ้าน ทุ่งลาด ถนน ถือเป็นการทำความสะอาดล้างมลพิษหมู่บ้านประจำปี และร่วมกันปลูกต้นไม้ในบริเวณบ้าน เนื่องจากหมู่บ้านไม่มีที่ดินสาธารณะ

ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

หมู่บ้านหนองนกยูงมีพื้นที่ 40 ไร่ ประชากรประมาณ 600 คน ประชากรทุกครัวเรือน มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ติดกับตัวเมือง จึงได้รับความเจริญทางเทคโนโลยี เครื่องอำนวยความสะดวก มีการคมนาคมขนส่ง การสื่อสารทันสมัย เช่นเดียวกับชุมชนเมือง แต่ยังคงลักษณะของความเป็นหมู่บ้านไว้ ทำให้หมู่บ้านมีลักษณะกึ่งตัวเมืองกึ่งชนบท ซึ่งถ้าผู้นำชุมชน สามารถปรับใช้ลักษณะที่ดีของสังคมเมือง และสังคมชนบทมาพัฒนาหมู่บ้าน ก็จะทำให้หมู่บ้านหนองนกยูง มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพที่ดี

ลักษณะที่บ่งบอกถึงความไม่เข้มแข็ง

หมู่บ้านหนองนกยูง มีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และมีประชากรที่มีคุณภาพทั้งในด้านอาชีพ การศึกษา แต่ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ทำให้เป็นจุดอ่อนของหมู่บ้าน คือ ประชากรที่อาศัยอยู่อพยพมาจากที่ต่าง ๆ กัน และการอยู่อาศัยในลักษณะต่างคนต่างอยู่ แต่ละครอบครัวมีรั้วบ้าน ทำให้การพบปะพูดคุย และการคบค้าสมาคมเป็นไปอย่างลำบาก มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกกันเอง ครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับราชการ มีเงินเดือนประจำ และมีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่มั่นคง จะให้ความร่วมมือในกิจกรรมของหมู่บ้านน้อย เนื่องจาก ไม่เคียดริ้นค่อการบริหารงานของผู้นำชุมชน ในขณะที่ชาวบ้านธรรมดา จะแบ่งเป็นพวกพ้องและเกิดความขัดแย้งกันเอง อีกทั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ไม่สามารถส่งถึงประชากรได้ทุกครัวเรือน ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์และเกิดความขัดแย้งตามมา

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม

ผู้วิจัยได้ทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกยูง ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม ได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน
2. ผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

1. ผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน

จากทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบภายนอก และองค์ประกอบภายใน ผู้วิจัยได้กำหนดสภาพแวดล้อมภายใน ดังนี้

1. จุดแข็ง ได้แก่

1.1 ประชาชนในหมู่บ้านมีความตื่นตัวที่จะรับข้อมูลข่าวสาร

ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับกองทุนหมู่บ้านมาก จากการสำรวจทัศนคติที่มีต่อกองทุน 90% ของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุน และเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านจะเป็นเงินที่ช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.2 หมู่บ้านมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

หมู่บ้านหนองนกยูง สามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้สำเร็จเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2544 มีระเบียบกองทุนที่ชัดเจน มีสมาชิกกองทุน 94 คน / 126 ครัวเรือน มีคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับการคัดเลือกตามระบอบประชาธิปไตย และมีประสิทธิภาพในการบริหารงาน

1.3 ประชากรมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ทุกครัวเรือน

เนื่องจากประชากรทุกครัวเรือน มีอาชีพที่มั่นคง สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ ทำให้คณะกรรมการกองทุน มั่นใจว่า หากมีการปล่อยเงินกู้ ผู้กู้ก็สามารถชำระคืนได้ตามกำหนดแน่นอน และด้วยศักยภาพทางด้านการประกอบอาชีพ จะสามารถทำให้สถานะทางกองทุนหมู่บ้านหนองนกยูงมีความมั่นคง และมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ระเบียบกองทุนที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง ทำให้การทำงานของคณะกรรมการเป็นระบบและมีมาตรฐาน

1.4 มีความเจริญทางด้านวัตถุ

หมู่บ้านหนองนกยูง อยู่ติดชุมชนเมือง มีการคมนาคมที่สะดวก มีระบบสาธารณูปโภคในหมู่บ้าน มีสถานพยาบาล คือ โรงพยาบาลค่ายสุรนารี ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับหมู่บ้าน มีรถประจำทางวิ่งผ่าน 2 สายเพื่อเข้าเมืองคือ สาย 11 ค่ายสุรนารี และสาย 11 ค่ายสุรธรรมพิทักษ์

1.5 มีการประชาคมหมู่บ้านสม่ำเสมอ

การประชาคมหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง ทุกเดือน ทำให้สมาชิกกองทุน มีโอกาสทำความเข้าใจและซักถามข้อสงสัยต่อคณะกรรมการ และการจัดเวทีประชาคมระหว่างคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนอื่น ๆ ทำให้คณะกรรมการได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกองทุน และได้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุน

จากการสัมภาษณ์ประชาชน และเปิดเวทีที่ประชาคมในหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาล และคิดว่าเป็นทางเลือกหนึ่ง ที่สามารถยกระดับเศรษฐกิจของหมู่บ้านได้ และทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านอย่างแท้จริง

2. จุดอ่อน ได้แก่

2.1 มีการผูกขาดอำนาจการปกครอง โดยบุคคลกลุ่มเดียว

การผูกขาดอำนาจการปกครอง โดยบุคคลกลุ่มเดียว ในระยะเวลา 25 ปี นับแต่เริ่มตั้งหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน พบว่า การคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านตามนโยบายต่าง ๆ นั้น คณะกรรมการชุดเดิมจะได้รับการคัดเลือก ทำให้กองทุนหรือกลุ่มต่าง ๆ มีบุคลากรที่ซ้ำซ้อนกัน ปฏิบัติหน้าที่ในหลายตำแหน่ง ทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจ และทำให้การระดมความคิดสร้างสรรค์มีขีดจำกัด ขาดคลื่นลูกใหม่ที่จะเสนอความคิดใหม่ ๆ หรือทฤษฎีใหม่ในการพัฒนาหมู่บ้าน และคณะกรรมการบางส่วนยังขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ เพียงไม่ระดับที่ไม่เกิดคุณประโยชน์ของหมู่บ้าน

2.2 ขาดการรวมกลุ่มอาชีพที่เป็นระบบ

กลุ่มอาชีพของหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มไก่หมุน กลุ่มตุ๊กกี้ กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ก็ขาดการบริหารจัดการที่ดี กล่าวคือ มีการรวมกลุ่มเพื่อกู้เงินในนามกลุ่ม แต่ทำกิจกรรมแบบต่างคนต่างทำ ไม่มีการทำระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่สามารถปฏิบัติได้จริง มีการประชุมเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์น้อย ทำให้กลุ่มอาชีพของหมู่บ้านหนองนกยูง ไม่มีความเป็นระบบที่ชัดเจน

2.3 ประชากรบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเท่าที่ควร

ประชากรบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านเท่าที่ควร เนื่องจากคิดว่า ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ของหมู่บ้าน และเบื่อหน่ายความยุ่งยาก จึงคิดว่า เป็นการลดความขัดแย้งในหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านขาดพลังที่จะขับเคลื่อนไปสู่ความเป็นเอกภาพ

2. ผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

ผู้วิจัยสรุปสภาพแวดล้อมภายนอกของหมู่บ้านหนองนกยูงได้ ดังนี้

1. โอกาส ได้แก่

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาล ที่จะมุ่งให้หมู่บ้านหรือชุมชนต่าง ๆ ได้บริหารจัดการ ด้วยภูมิปัญญาของตนเอง เพื่อให้หมู่บ้านมีโอกาสสร้างศักยภาพในการบริหารกองทุน 1 ล้านบาท ให้เป็นทุนหมุนเวียน เป็นการสร้างโอกาสแก่ผู้ว่างงาน ผู้ที่ต้องการรายได้เสริม และผู้มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำกิจกรรม แต่ขาดทุนในการดำเนินการ เนื่องจากรัฐบาลได้สังเกตเห็นว่า แต่ละท้องถิ่นย่อมมีภูมิปัญญาของตนเอง มีพลังที่จะนำเสนอ และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเป็นโอกาสที่ท้องถิ่น จะได้แสดงศักยภาพเหล่านั้นในการบริหาร การผลิต ภูมิปัญญา เสริมการให้ทุนแก่ท้องถิ่น

1.2 ความร่วมมือจากภาครัฐ

มีหน่วยงานของรัฐบาล ภาคเอกชน ข้าราชการ และหมู่บ้าน ให้ความช่วยเหลือความร่วมมือในรูปของภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมพัฒนาชุมชน บริษัทห้างร้านต่าง ๆ ให้การสนับสนุน ในด้านต่าง ๆ เช่น โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

1.3 การพัฒนาสวนน้ำเฉลิมพระเกียรติบุ่งคาคาห้วยให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจชุมชน

จากการจัดเวทีประชาคมระดับตำบลหนองไผ่ล้อม ยังได้มีการเสนอให้พัฒนาสวนน้ำเฉลิมพระเกียรติบุ่งคาคาห้วย ซึ่งอยู่ในเขตความรับผิดชอบของค่ายสุรนารี หมู่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม ให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจระดับตำบล เพื่อส่งเสริมให้ประชกรมีอาชีพเสริม เนื่องจากเป็นสถานที่สำคัญของจังหวัด มีประชากรจากท้องถิ่นอื่น ๆ มาใช้บริการและทำกิจกรรมเป็นจำนวนมาก การส่งเสริมให้มีบริการเชิงพาณิชย์ จะเป็นการส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีสภาพเศรษฐกิจที่ดี

2. อุปสรรค ได้แก่

สภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน ความผันผวนทางเศรษฐกิจเช่น อัตราค่าน้ำมันที่แพงขึ้น หรือราคาวัตถุดิบที่สูงขึ้น ทำให้สินค้าในชุมชนต้องเปลี่ยนแปลงด้านราคา หรือปริมาณ ตามไปด้วย

ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผู้วิจัยได้สรุปผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่มีผลต่อกองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง ได้ดังนี้

1. ผลที่เกิดจากการพิจารณาการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านของรัฐบาล พบว่า หมู่บ้านหนองนกกุง มีปัญหาเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนของเลขที่หมู่บ้าน ทำให้รัฐบาลอนุมัติเงินกู้ล่าช้า และจากการที่หมู่บ้านสามารถตั้งกองทุนได้ตั้งแต่วันที่ 13 สิงหาคม 2544 มีสมาชิกกองทุน แต่ไม่มีเงินกองทุน 1 ล้านบาท ทำให้คณะกรรมการกองทุน ไม่ได้ปฏิบัติงานจริง และขาดการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น การทำบัญชีกองทุน การประชุมคณะกรรมการ สมาชิกกองทุนเองเกิดความเบื่อหน่าย และขาดการติดตาม จึงทำให้หมู่บ้านหนองนกกุงตกอยู่ในภาวะ “ไม่มีกองทุนหมู่บ้าน” ในการจัดเวทีประชาคมเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการเองขาดความกระตือรือร้นที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2. ผลที่เกิดจากสมาชิกในหมู่บ้านมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ พบว่า สมาชิกไม่มีความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจมากนัก เนื่องจากประชากรทุกครัวเรือน มีเงินเดือน มีเงินทุนหมุนเวียน มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ทำให้การวิพากษ์วิจารณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่มีความรุนแรง

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ผู้วิจัยได้สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของหมู่บ้านหนองนกกุง ในด้านต่าง ๆ คือ

1.1 ด้านประชากร พบว่า ประชากรหมู่บ้านหนองนกกุง จำนวน 126 ครัวเรือน เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 94 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 74.6 ซึ่งถือว่าประชากรให้ความสนใจและติดตามการดำเนินงานของกองทุนอย่างใกล้ชิด และได้รับความร่วมมือในการประชุมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า เศรษฐกิจของหมู่บ้านหนองนกกุงอยู่ในระดับที่ดี ประชากรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 50,000 บาท/คน/ปี ไม่มีหนี้สินนอกระบบ เนื่องจาก

ประชากรมีอาชีพ มีกิจกรรมสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัว ถือว่าหมู่บ้านหนองนกยูงมีศักยภาพด้านเศรษฐกิจที่เข้มแข็งพอสมควร

- 1.3 ด้านสังคม พบว่า ประชากรอาศัยอยู่ร่วมกันในลักษณะสังคมเมืองกิ่งชนบท ซึ่งสามารถอนุรักษ์สภาพวิถีชีวิตแบบชนบท ในด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และดำรงชีวิตแบบท้องถิ่นได้ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถรับเอาความเจริญทางเทคโนโลยีมาปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้
2. จุดอ่อน และจุดแข็งของสาเหตุที่เงินกองทุนไม่เข้า
  - 2.1 จุดอ่อน พบว่า หมู่บ้านหนองนกยูงมีปัญหาเกี่ยวกับการแยกหมู่บ้าน และเลขที่หมู่บ้าน ทำให้กระทรวงมหาดไทยไม่สามารถลงทะเบียนหมู่บ้านเพื่อโอนเงินได้ เหมือนกับหมู่บ้านอื่น ๆ ทำให้ได้รับเงินโอนล่าช้า อันเป็นสาเหตุให้คณะกรรมการกองทุน รวมถึงสมาชิกกองทุนเองเกิดความเบื่อหน่าย และขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง
  - 2.2 จุดแข็ง พบว่า หมู่บ้านหนองนกยูงมีระเบียบกองทุน และคณะกรรมการได้ศึกษาทำความเข้าใจตลอดเวลา ทำให้มีความพร้อมที่จะบริหารดำเนินงานหากมีเงินกองทุนเข้าถึงหมู่บ้าน และสมาชิกกองทุนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง ทำให้มั่นใจได้ว่า หากมีการกู้ยืมเงินแล้ว สมาชิกจะสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด
3. โอกาสและอุปสรรคจากการที่ไม่มีเงินกองทุนหมู่บ้าน
  - 3.1 โอกาส พบว่า หมู่บ้านหนองนกยูง ได้เข้ารับนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนเช่นเดียวกับหมู่บ้านและชุมชนอื่น ๆ ประชากรมีโอกาเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามระบอบประชาธิปไตย และคณะกรรมการเองมีโอกาได้บริหารจัดการกองทุนด้วยภูมิปัญญาของตน แม้ว่าเงินกองทุนจะไม่เข้าหมู่บ้าน แต่ก็มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกองทุนอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทำให้สามารถซึมซับประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานต่อไป
  - 3.2 อุปสรรค พบว่า จากการที่หมู่บ้านหนองนกยูงไม่มีเงินกองทุน ทำให้การประชุมสัมพันธ์ของคณะกรรมการถึงประชากรในหมู่บ้านเป็นไปอย่างลำบาก เพราะประชากรต่างคาดหวังที่จะได้รับข่าวสารจากคณะกรรมการในเรื่องเงินทุน ดังนั้นการประชุมหมู่บ้านแต่ละครั้ง ประชากรจึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือมากนัก เนื่องจากคิดว่าคนไม่ได้ผลประโยชน์ และไม่ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวใด ๆ ที่จะทำให้หมู่บ้านได้รับการจัดสรรเงินทุน

4. แนวทางในการเสนอแนะ การพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนที่จะมีขึ้นในอนาคต พบว่า คณะกรรมการ และสมาชิกกองทุนได้ให้ความร่วมมือในการจัดเวทีประชาคม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกองทุน ทำให้มีความคิดริเริ่ม และร่วมกันปรับปรุงการบริหารจัดการ การเตรียมความพร้อมที่จะบริหารกองทุนที่จะมีขึ้นในอนาคต เพราะคณะกรรมการ ได้ติดตามการแก้ไขปัญหามาจากส่วนกลางอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในเรื่องของการทำบัญชี ซึ่งเหรียญกองทุนได้ศึกษาจากเอกสารจากส่วนกลาง และศึกษาจากหมู่บ้านใกล้เคียงเป็นแนวทาง เพื่อที่ในอนาคตจะได้จัดทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง และมีปัญหาน้อยที่สุด

หมายเหตุ : เนื่องจากหมู่บ้านหนองนกกุง ได้รับการจัดสรรเงินกองทุน เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2545 และได้ดำเนินการปล่อยเงินกู้งวดแรก เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2545 ผู้วิจัยได้สรุปความก้าวหน้าของการดำเนินงานกองทุนเพิ่มเติม ดังนี้

ตาราง 7 : แสดงผลการปล่อยเงินกู้กองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง งวดที่ 1

กิจกรรมของผู้กู้	จำนวน (ราย)	รวม (บาท)
ด้านการเกษตร	5	750,000
ด้านการค้าขาย	25	455,000
ด้านการบริการ	10	195,000
รวม	40	750,000

ที่มา : สรุปรายงานผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองนกยูง ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมของหมู่บ้านหนองนกยูง
- 1.2 เพื่อศึกษาถึงจุดอ่อน จุดแข็งของสาเหตุที่เงินกองทุนไม่เข้า
- 1.3 เพื่อศึกษาถึง โอกาสและอุปสรรคจากการที่ไม่มีเงินกองทุนหมู่บ้าน
- 1.4 เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะ การพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนที่จะมีขึ้นในอนาคต

2. วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ศึกษานโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการ

ขั้นที่ 2 ทำการเก็บข้อมูลซึ่งแบ่งเป็น ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจาก บร. 1 – 12 รวมถึงการสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและบทความที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษา

ขั้นที่ 3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีเชิงพรรณนา โดยเครื่องมือในการวิเคราะห์คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน

ขั้นที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล และนำไปสู่การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

3. ผลการดำเนินการ

- 3.1 ผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน พบว่า หมู่บ้านหนองนกยูง มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของกองทุน จุดแข็งของหมู่บ้านหนองนกยูง ทำให้หมู่บ้านมีความพร้อมที่จะรับเงินกองทุน คณะกรรมการ และ

3.2 สมาชิกกองทุนมีการเตรียมความพร้อมที่จะรับเงินโอนเข้าหมู่บ้าน จุดอ่อน อยู่ที่ การประชาสัมพันธ์ทำได้ไม่ทั่วถึง ทำให้สมาชิกกองทุนยังไม่เข้าใจในระเบียบการ และการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในวงกว้าง

3.3 การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า หมู่บ้านมีทั้งโอกาสและอุปสรรคที่ไม่สามารถควบคุมได้โดยชุมชน ได้แก่ การพิจารณาจัดสรรเงินทุนของรัฐบาล ในกรณีที่เกิดปัญหาเรื่องเลขที่ของหมู่บ้าน เมื่อคณะกรรมการหมู่บ้านได้ติดตาม แต่การพิจารณาอยู่ที่ส่วนกลางทำให้เกิดความล่าช้า ถึงอย่างไรก็ตามหมู่บ้านหนองนกกุงยังได้รับโอกาสให้บริหารจัดการกองทุนด้วยภูมิปัญญาของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1 ศึกษาสภาพทั่วไป ด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมของหมู่บ้านหนองนกกุง ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุน ผู้นำชุมชน ประชากรในหมู่บ้าน และกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างดี ซึ่งในระยะแรกนั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยเพียงพอ เนื่องจากเป็นนโยบายเร่งด่วน และไม่มีหน่วยงานที่จะมาประสานงานโครงการ แต่เมื่อได้รับการชี้แจง ผู้วิจัยจึงสามารถปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการกองทุนได้เป็นอย่างดี และจากการศึกษา พบว่า สภาพทั่วไปด้านภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของประชาชนในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก เนื่องจาก การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของประชาชน มาจากที่ต่าง ๆ กัน เพราะหมู่บ้านเป็นที่ดินจัดสรร และมีการแบ่งชนชั้นด้านอาชีพอย่างชัดเจน การปกครองและการอยู่ร่วมอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทำได้โดยยาก โดยเฉพาะข้าราชการนั้นยังไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่บ้านเท่าที่ควร

ในด้านประชากร หมู่บ้านหนองนกกุง มีประชากรที่อาศัยอยู่จริง ประมาณ 544 คน และมีการอพยพย้ายเข้า ย้ายออกตลอดเวลา เนื่องจากมีบ้านเช่าอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการสมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการได้ชี้แจงให้สมาชิกหมู่บ้านทราบเรียบร้อยแล้ว

ในด้านเศรษฐกิจ ประชาชนหมู่บ้านหนองนกกุง มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ทุกครัวเรือนมีอาชีพ มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ประชาชนรู้จักประกอบอาชีพเสริม และในด้านสังคม

ประชาชนมีการศึกษาขั้นต่ำภาคบังคับ ครอบครัวส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการศึกษาสูง และมีกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 ศึกษาถึงจุดอ่อน จุดแข็งของสาเหตุที่เงินกองทุนไม่เข้า ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองนกงู และคำชี้แจงจากนายอำเภอเมืองนครราชสีมา เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2545 ในการประชุมนักศึกษากองทุนหมู่บ้าน ซึ่งได้รับทราบเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความก้าวหน้าในการติดตามเงินกองทุน พบว่า หมู่บ้านหนองนกงูมีปัญหาในด้านการลงทะเบียนหมู่บ้าน เนื่องจากตำบลหนองไผ่ล้อม มีหมู่บ้าน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนุ่ง หมู่ 1, บ้านนุ่งคาหัว หมู่ 2 และบ้านหนองนกงู หมู่ 7 ซึ่งได้รับการชี้แจงจากกระทรวงมหาดไทยว่า เกิดความผิดพลาดในการลงทะเบียนหมู่บ้าน เนื่องจากคิดว่า หมู่บ้านหนองนกงู เป็นหมู่ 2 ทำให้ต้องตั้งรหัสหมู่บ้านใหม่ อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ได้รับเงินกองทุนล่าช้า

วัตถุประสงค์ข้อ 3 ศึกษาถึงโอกาส และอุปสรรคจากการที่ไม่มีเงินกองทุนหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านหนองนกงู สามารถก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านได้สำเร็จเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2544 มีโอกาสที่จะได้รับเงินกองทุนเช่นเดียวกับหมู่บ้านอื่น ๆ เพราะมีความพร้อมทั้งคณะกรรมการ และสมาชิกกองทุน แต่มีปัญหาในเรื่องของเลขที่หมู่บ้านดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตาม ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองนกงู ได้ติดตามการดำเนินงานของส่วนกลางอย่างสม่ำเสมอ และคณะกรรมการได้ดำเนินการแก้ไขความผิดพลาดอย่างเต็มที่ เพื่อให้หมู่บ้านจะได้รับเงินกองทุนเร็วที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อ 4 เป็นแนวทางในการเสนอแนะ การพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนที่จะมีขึ้นในอนาคต การศึกษาและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 – 4 ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านหนองนกงู พบว่า หมู่บ้านหนองนกงู มีศักยภาพที่เข้มแข็งพอสมควร คณะกรรมการมีประสพการณ์ในการทำงาน และมีความกระตือรือร้นในการทำงานระยะแรก ๆ ของการก่อตั้งกองทุน แต่เมื่อหมู่บ้านยังไม่ได้รับเงินกองทุนเช่นเดียวกับหมู่บ้านหรือชุมชนอื่น ๆ ก็ทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง มีคณะกรรมการที่ติดตามเงินกองทุนเพียงไม่กี่คนทั้งสมาชิกกองทุนเอง เกิดความรู้สึกเมื่อหน่าย แต่ก็ยังให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการจัดเวทีประชาคม ซึ่งการประชาคมสามารถทำให้คณะกรรมการและสมาชิกกองทุน มีทัศนคติที่ดี และเป็นแรงกระตุ้น ผลักดันให้หมู่บ้านหนองนกงูมีสภาพกองทุน และคณะกรรมการได้เตรียมพร้อมที่จะบริหารจัดการกองทุนอยู่เสมอ

สำหรับการปล่อยเงินกู้งวดแรกของกองทุนหมู่บ้านหนองนกงู พบว่า ผู้ผู้นำเงินไปดำเนินกิจกรรมด้านการค้าขายมากที่สุด ซึ่งเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลัก ส่วนการกู้เงินไปทำการเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์นั้น เป็นข้าราชการที่ต้องการเสริมรายได้ให้ครอบครัว

2. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีการยกย่องคนทำความดี ในระดับปานกลาง มีการรวมกลุ่มองค์กรทางอาชีพ 4 กลุ่มด้วยกัน นอกจากนี้สมาชิกกองทุนได้มีการติดตามการดำเนินงานของกองทุนอย่างสม่ำเสมอ เพราะการคาดหวังว่าจะมีเงินกองทุนเข้าหมู่บ้าน แม้ว่าจะมีบ้างที่เกิดความเบื่อหน่าย แต่ก็ถือว่า สมาชิกกองทุนมีความตื่นตัวที่จะรับสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา คณะกรรมการเองได้มีการประชุมเสวนาเรื่องเกี่ยวกับกองทุนอย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าจะมีคณะกรรมการบางส่วนที่ยังขาดส่วนร่วมในการบริหารงานอยู่ก็ตาม แต่การประชุมประชาคม เป็นทางหนึ่งในการกระตุ้นจิตสำนึกถึงสถานะและบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อให้หมู่บ้านคงสภาพการเป็นกองทุนหมู่บ้านไว้ได้

ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

1. **ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)** หมู่บ้านได้รับนโยบายและปฏิบัติตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน การบริหารงานในส่วนที่คณะกรรมการสามารถรับผิดชอบและดำเนินการได้แม้ว่าจะไม่ได้รับเงินกองทุนก็ตาม ถือเป็นประสบการณ์ที่หมู่บ้านรู้จักการบริหารงานด้วยตนเอง เป็นการฝึกการทำงานที่เป็นระเบียบและมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้ และสมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างแท้จริง

2. **ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)** การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองนกกุง ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ประชากรมีการระดมความคิดสร้างสรรค์ รู้จักการทำงานที่เป็นระบบระเบียบมากขึ้น มีการตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของหมู่บ้านร่วมกัน และมีความคิดริเริ่มที่จะทำกิจกรรมส่งเสริมรายได้เลี้ยงครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

1.1 ระเบียบกองทุนควรจะมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนอย่างชัดเจน เพื่อเป็นกรอบความรับผิดชอบของคณะกรรมการ จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ควรประชาสัมพันธ์และประชุมชี้แจงสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านที่สมาชิกบางส่วนอาจไม่เข้าใจ เพื่อลดปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงาน

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

คณะกรรมการและสมาชิกควรให้ความร่วมมือในการประชุมเสวนา โดยคำนึงถึงการวางแผนงานในอนาคตเพื่อรองรับกองทุนที่จะได้รับการจัดสรรในโอกาสต่อไป มากกว่าจะคำนึงถึงผลประโยชน์ในระยะเวลาดำเนินงาน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

3.1 ผลกระทบจากการมีกองทุนหมู่บ้านซึ่งมีทั้งทางบวกและทางลบ เช่น ในทางบวกหมู่บ้านมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถของตนในการบริหารจัดการ และในทางตรง การมีเงินทุนอาจทำให้ประชากรเป็นหนี้มากขึ้น หรืออาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านความคิดหรือไม่ ในกรณีนี้ จะเป็นประเด็นในการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่น่าสนใจต่อไป

3.2 ควรจะมีการศึกษาด้านการแบ่งพื้นที่ในการพิจารณาจัดสรรเงินกู้ โดยเฉพาะพื้นที่ของข้าราชการ และประชาชนทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างคล่องตัว และมีสัดส่วนเงินกองทุนที่เหมาะสมต่อการจัดสรร

3.3 ข้าราชการ หรือผู้ที่มีความรู้ในหมู่บ้าน ควรจะช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า โดยการแนะนำความรู้ ให้คำปรึกษาในด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. กชช.2ค. ปี 2544 ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2544.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองนกงูง. บัญชีรายชื่อหัวหน้าครอบครัวหมู่บ้านเดิมคงเหลือ. นครราชสีมา : บ้านหนองนกงูง, 2544.
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. จปฐ.1 แบบสอบถามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท, 2544.
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. จปฐ.2 แบบสอบถามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท, 2544.
- กฤษณพงษ์ จุฑากนก. ความเป็นเอกภาพและความเข้มแข็งของชุมชนชนบทไทย : กรณีศึกษา. กรุงเทพฯ : มปท, 2541.
- จิตติมา คูปตานนท์. กองเงินทุนหมุนเวียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. “คู่มือชำระเงิน [สรุป] [ดอลดาร์ ทรอ.]” (ออนไลน์.) (2545).
แหล่งที่มา : <http://www.bot.or.th/BOTHomepage/databank/Econdata/graph/gshtm>
(16 สิงหาคม 2545).
- นฤมิตร สอดสุข. อ่านสังคมไทย 5 นาที : รวมบทความและบทวิจารณ์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2537.
- ประเวศ วะสี. “บนเส้นทางชีวิต”. หมอชาวบ้าน. 1 (มิถุนายน 2545). 24.
- ไพศาล กิจเพชร. การศึกษาวิธีการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองกรณีชุมชนเมืองนครราชสีมา. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2536.
- รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ และกัลยา อุดมวิทิต. มติสำคัญของคณะรัฐมนตรีว่าด้วยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (สิงหาคม 2531 – กุมภาพันธ์ 2534). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.